

Dr Paweł Szczęśniak
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Wydział Prawa i Administracji
Instytut Nauk Prawnych
Katedra Prawa Finansowego

Autoreferat

1. Imię i nazwisko

Paweł Szczęśniak

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- 1) **2009–2014:** jednolite studia magisterskie w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Prawa i Administracji, kierunek prawo, ukończone z wyróżnieniem (dyplom uznania nr 2251 z dnia 17 lipca 2014 r. za bardzo dobre wyniki w nauce podczas studiów)
- 2) **2014:** dyplom potwierdzający uzyskanie tytułu zawodowego magistra prawa na podstawie egzaminu magisterskiego, złożonego z wynikiem bardzo dobrym, oraz pracy magisterskiej pt. *Sieć bezpieczeństwa finansowego w Polsce a instrumenty special resolution regime na przykładzie ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* przygotowanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Antoniego Hanusza
- 3) **2017:** dyplom potwierdzający uzyskanie stopnia doktora nauk prawnych nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej z dnia 15 listopada 2017 r. na podstawie obronionej z wyróżnieniem rozprawy doktorskiej pt. *Środki przymusowej restrukturyzacji banku w polskim porządku prawnym*. Promotorem rozprawy był prof. dr hab. Antoni Hanusz, a recenzentkami – dr hab. Anna Jurkowska-Zeidler, prof. UG, oraz dr hab. Patrycja Zawadzka, prof. UW.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych

- 1) **1 października 2014 – 30 stycznia 2019:** asystent w Katedrze Prawa Finansowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej
- 2) **1 lutego 2019 – obecnie:** adiunkt w Katedrze Prawa Finansowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

W 2022 r. prowadziłem badania w Katedrze Prawa Finansowego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, realizując długoterminowy staż naukowy pod opieką prof. dr. hab. Pawła Borszowskiego w ramach Programu Staży Naukowych Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Staż odbywał się w dniach 15 maja – 30 czerwca 2022 r. oraz w dniach 1 października – 15 listopada 2022 r.

Ponadto badania naukowe prowadziłem w trakcie staży i wyjazdów badawczych realizowanych w:

- 1) Tilburg Law School – Tilburg University (Królestwo Niderlandów) na podstawie grantu wewnętrznego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w dniach 23–30 września 2018 r.
- 2) Faculty of Law Matej Bel University Banská Bystrica (Słowacja) w ramach programu Erasmus+ w dniach 21–24 listopada 2018 r.
- 3) Institute for Law and Finance Goethe University Frankfurt am Main (Niemcy) jako *Visiting Scholar* w dniach 1–7 grudnia 2018 r.
- 4) Faculty of Law University of Sevilla (Hiszpania) w ramach Academic Visitor Programme na podstawie grantu wewnętrznego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w dniach 1–8 grudnia 2019 r.
- 5) Department of Tax and Fiscal Law University of Graz (Austria) w ramach grantu badawczego Narodowego Centrum Nauki Miniatura 3 realizowanego w dniach 2–14 marca 2020 r. oraz 16–21 sierpnia 2021 r.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.)

Jako najważniejsze osiągnięcie naukowe po uzyskaniu stopnia doktora wskazuję autorstwo recenzowanej monografii naukowej wydanej przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.): Wydawnictwo C.H. Beck – unikatowy identyfikator w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe: 66800.

Tytuł osiągnięcia naukowego

Monografia pt. *Zgrupowania solidarnościowe banków spółdzielczych. Konstrukcja normatywna*

Autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzent wydawniczy

Paweł Szczęśniak, *Zgrupowania solidarnościowe banków spółdzielczych. Konstrukcja normatywna*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022, ss. 552, ISBN: 978-83-8291-033-9

Recenzent wydawniczy: prof. dr hab. Maciej Kaliński (Uniwersytet Warszawski)

W recenzji monografia uzyskała bardzo dobrą (najwyższą) ocenę jako praca o charakterze oryginalnym pod względem naukowym i rzetelnym pod względem pisarskim.

W XIX edycji Konkursu na najlepszą pracę badawczą z zakresu spółdzielczości organizowanego przez Krajową Radę Spółdzielczą monografia zdobyła I nagrodę w kategorii prace doktorskie i habilitacyjne.

Omówienie celu naukowego pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

4.1. Sprecyzowanie przedmiotu badania jako problemu naukowego

Przedłożona do oceny monografia dotyczy problematyki zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych w ujęciu normatywnym. W pracy zgrupowania solidarnościowe banków spółdzielczych są traktowane jako struktura samodzielnych przedsiębiorców, którzy zachowują swoją odrębność pod względem prawnym. Banki spółdzielcze tworzące zgrupowanie pozostają samodzielnymi podmiotami prawa. Między stronami zgrupowania istnieją jednak więzi o charakterze umownym. Przedmiotem przedłożonej do oceny monografii jest analiza umowy zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych jako źródła złożonego stosunku prawnego o szczególnych cechach. Ocenie poddano zatem elementy stosunku prawnego zgrupowania solidarnościowego. Zasadniczym elementem, który został zbadany, jest treść tego stosunku, a więc prawa i obowiązki stron umowy zgrupowania solidarnościowego. W pracy przyjęto, o czym będzie dokładniej mowa dalej, że stronami tej umowy są przede wszystkim banki spółdzielcze jako uczestnicy oraz instytucja centralna kierująca zgrupowaniem.

W monografii wyróżniono dwa modele zgrupowań banków spółdzielczych. Podział zgrupowań w ujęciu abstrakcyjnym na model podstawowy lub zintegrowany jest uzależniony od cech stosunku prawnego łączącego banki spółdzielcze. Zaproponowane rozróżnienie wynika przede wszystkim z norm prawa Unii Europejskiej. Modele, o których mowa, recypowane przez prawodawcę unijnego, są w istocie odzwierciedleniem doświadczeń związanych z kształtowaniem się organizacji zgrupowań banków spółdzielczych w niektórych państwach członkowskich. Model podstawowy cechuje się ograniczonym zakresem współpracy między bankami spółdzielczymi. Celem funkcjonowania takich zgrupowań jest głównie udzielanie wsparcia o charakterze organizacyjnym. Podmiot kierujący takim zgrupowaniem podejmuje wobec uczestników przede wszystkim czynności o charakterze rozliczeniowym, technicznym, informacyjnym lub kontrolnym. Model ten można więc nazwać zgrupowaniem organizacyjnym.

Z kolei stosunki prawne zachodzące w modelu zintegrowanym odznaczają się wzmocnioną formą współpracy, centralizacją oraz trwałością. Cechą dystynktywną jest jednak ponoszenie odpowiedzialności przez bank spółdzielczy za zobowiązania wynikające z gwarantowania płynności i wypłacalności innych uczestników zgrupowania. Istnienie obowiązku tworzenia mechanizmów zapewniających płynność i wypłacalność, który spoczywa na wszystkich uczestnikach, sprawia, że ten rodzaj współdziałania można nazwać zgrupowaniem solidarnościowym.

Stosunki prawne między uczestnikami zgrupowań solidarnościowych charakteryzują się bowiem wzmocnioną formą współpracy i samopomocy. Uczestnicy zgrupowania pozostają przy tym pod wspólnym kierownictwem realizowanym przez instytucję centralną. Zdarzeniem prawnym tworzącym stosunek zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych jest więc umowa. Źródłem regulowania treści stosunku zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych są także przepisy prawa powszechnie obowiązującego. Czynność prawna wywołuje skutki nie tylko w niej wyrażone, lecz także wynikające z regulujących je norm prawnych. W związku z tym w pracy dokonano analizy systemu prawa obowiązującego w Polsce. System ten jest wynikiem przenikania się norm prawa krajowego i unijnego. Jeśli chodzi o prawo unijne, to stanowi ono w pewnym zakresie integralną część krajowego systemu prawnego. Badaniu poddano więc reżim prawny wspólny dla państw członkowskich Unii Europejskiej. Należy zauważyć, że problem podjęty w pracy jest złożony pod względem źródłowym. Stopień złożoności wynika z tego, że problematyka funkcjonowania zgrupowań solidarnościowych jest głęboko osadzona w przestrzeni różnych dziedzin prawa, zarówno krajowego, jak i unijnego.

Rekonstrukcja norm prawnych regulujących tworzenie i funkcjonowanie zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych wymagała odniesienia się do przepisów aktów prawnych o różnej doniosłości, wynikającej z ich systematyzacji pionowej oraz poziomej. Podstawowym aktem prawnym znajdującym zastosowanie w odniesieniu do zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (dalej: rozporządzenie Nr 575/2013). Z przepisów tego aktu można wywieść normy nakazujące przestrzeganie określonych wymogów ostrożnościowych. Pierwsza kategoria wymogów ostrożnościowych to normy dotyczące funduszy własnych. Druga kategoria to wymogi obejmujące normy płynności krótko- i długoterminowej. Do ostatniej kategorii wymogów ostrożnościowych zalicza się normy ograniczające duże ekspozycje. Spełnienie podanych wymogów może być jednak ograniczone bądź wyłączone w stosunku do uczestników zgrupowań solidarnościowych we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej.

Źródłem analiz prowadzonych w pracy były również inne akty prawa unijnego. Wskazać tu należy chociażby rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/876 z dnia 20 maja 2019 r. zmieniające rozporządzenie (UE) Nr 575/2013 w odniesieniu do wskaźnika dźwigni, wskaźnika stabilnego finansowania netto, wymogów w zakresie funduszy własnych i zobowiązań kwalifikowalnych, ryzyka kredytowego kontrahenta, ryzyka rynkowego, ekspozycji wobec kontrahentów centralnych, ekspozycji wobec przedsiębiorstw zbiorowego

inwestowania, dużych ekspozycji, wymogów dotyczących sprawozdawczości i ujawniania informacji. Ponadto źródłem prawa unijnego wykorzystanym w pracy było rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 r., uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 575/20135 w odniesieniu do wymogu pokrycia wpływów netto dla instytucji kredytowych.

Na system regulacji zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych wpływa także prawo krajowe. W polskim porządku prawnym przepisy dotyczące zgrupowań, o których mowa, zostały wprowadzone na mocy ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz na mocy niektórych innych ustaw. Celem uchwalenia ustawy nowelizacyjnej było dostosowanie prawa krajowego do wymogów zawartych w rozporządzeniu Nr 575/2013. Ustawa nowelizacyjna przewiduje możliwość powołania zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych, obok istniejących już zgrupowań o charakterze organizacyjnym tworzonych na podstawie umowy zrzeszenia. Stronami umowy zrzeszenia, zgodnie z art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (dalej: ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych), są banki spółdzielcze oraz bank zrzeszający działający w formie spółki akcyjnej. Bank zrzeszający świadczy wobec zrzeszonych banków spółdzielczych jedynie czynności o charakterze rozliczeniowym, informacyjnym oraz kontrolnym. Banki spółdzielcze są obowiązane zawrzeć umowę zrzeszenia. Zrzeszenie w tym ujęciu ma charakter organizacyjny, a uczestnictwo w nim jest co do zasady obligatoryjne. Stąd w monografii zrzeszenie jest określane mianem zgrupowania organizacyjnego.

Niezależnie od obowiązku zawarcia umowy zrzeszenia banki spółdzielcze oraz banki zrzeszające są uprawnione – na podstawie przepisów ustawy nowelizacyjnej z dnia 25 czerwca 2015 r. – powołać system ochrony albo zrzeszenie zintegrowane. Umowy systemu ochrony i zrzeszenia zintegrowanego powinny przewidywać mechanizmy wsparcia płynności, a także wypłacalności uczestników. Ustawodawca unormował więc dwa fakultatywne sposoby grupowania się banków spółdzielczych lub zrzeszających. Struktury te, pomimo pewnych zasadniczych różnic, można zaliczyć – co podlega weryfikacji w pracy – do kategorii zgrupowań solidarnościowych.

W istotnym stopniu na sytuację uczestników systemów ochrony oraz zrzeszeń zintegrowanych oddziałują inne akty prawa krajowego. Na organizację i sposób działania instytucji centralnych kierujących zgrupowaniami wpływają przede wszystkim takie ustawy jak: ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze lub ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks

spółek handlowych. Kwestie związane ze stosunkami prawnymi powstającymi między podmiotami zgrupowania solidarnościowego a organami sieci bezpieczeństwa finansowego regulują takie akty jak: ustawa z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym, ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, a także ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim.

Zarysowany problem naukowy, a więc ocena konstrukcji normatywnej zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych, dotyczy analizy stosunków prawnych zachodzących w tych zgrupowaniach w świetle prawa polskiego i unijnego. Temat badań podjętych w monografii przynależy natomiast do problematyki organizacji i nadzoru nad bankami działającymi w formie spółdzielni. Wyróżniają się one ograniczonym merytorycznie i terytorialnie zakresem działalności. Banki spółdzielcze, kwalifikowane do szerszej kategorii podmiotów ekonomii społecznej, świadczą czynności w stosunku do swoich członków na prawnie ograniczonym terytorium. Często działalność banków spółdzielczych jest skierowana do mieszkańców obszarów wiejskich oraz wiejsko-miejskich lub do klientów o ograniczonych przychodach. Unormowania dotyczące banków spółdzielczych powinny zatem uwzględniać ich zakres i sposób działania, a także generowane ryzyko. Ukazany w pracy problem jest zatem pochodną aktualnego i stanowiącego przedmiot społecznego zainteresowania zagadnienia związanego z koniecznością przebudowy prawnych ram funkcjonowania rynków finansowych w celu zwiększonej ochrony płynności i wypłacalności podmiotów prowadzących działalność depozytowo-kredytową.

4.2. Uzasadnienie wyboru problemu naukowego

Potrzeba badań nad konstrukcją prawną zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych przeprowadzonych w przedłożonej do oceny monografii była podyktowana kilkoma zasadniczymi względami. Opracowanie tej problematyki jest szczególnie istotne ze względu na doniosłość dla ochrony stabilności krajowego sektora banków spółdzielczych. Jak wykazują przedstawiciele nauk ekonomicznych, banki spółdzielcze wyróżniają się większą odpornością na czynniki związane z dekonstrukcją gospodarczą niż inne rodzaje banków, np. banki w formie spółek akcyjnych pozostające w powiązaniach kapitałowych w ramach holdingów. Funkcjonowanie banków spółdzielczych może zatem sprzyjać zachowaniu różnorodności podmiotów świadczących czynności depozytowo-kredytowe, a także utrzymaniu

bezpieczeństwa i stabilności rynków finansowych. Regulacja sposobu grupowania się banków spółdzielczych może w przyszłości sprzyjać nadaniu tym podmiotom kluczowego znaczenia dla rynku bankowego.

Choć problemy dotyczące zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych stanowią przedmiot naukowego, jak również społecznego zainteresowania, nie zostały dotychczas w wystarczającym stopniu rozwiązane. Założeniem opracowania było więc odzwierciedlenie i uzupełnienie obiektywnych braków w dotychczasowej wiedzy. Próba całościowego monograficznego przedstawienia problematyki konstrukcji normatywnej zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych miała na celu wypełnienie dostrzeżonej luki badawczej. W związku z tym analiza przeprowadzona w pracy dotyczy istotnego dla gospodarki sektora rynku finansowego, mimo że pozostającego poza głównym nurtem zainteresowań przedstawicieli nauki prawa. Podjęcie badań w przedstawionych ramach znajduje więc uzasadnienie nie tylko w obiektywnym niedostatku literatury przedmiotu, lecz także w wadze i aktualności problemu naukowego.

4.3. Teza oraz cele badawcze pracy

W polskim porządku prawnym występują – jak wspomniano – dwa rodzaje zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych o odmiennej charakterystyce: system ochrony oraz zrzeszenie zintegrowane. Celem powołania zgrupowań, o których mowa, jest stworzenie wewnętrznych mechanizmów zapewniających ochronę płynności i wypłacalności uczestników oraz zapobieżenie ich upadłości. Zgrupowania solidarnościowe działające na podstawie norm prawa krajowego, czyli system ochrony instytucjonalnej oraz zrzeszenie zintegrowane, różni jednak sposób realizacji obowiązku samopomocy i samoregulacji, a także stopień ich integracji, centralizacji i trwałości.

W przedłożonej do oceny monografii tezą, która została poddana weryfikacji, jest twierdzenie, że tworzenie zgrupowań solidarnościowych zapewnia zdolność wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych przez banki spółdzielcze lub zrzeszające, będące uczestnikami tych zgrupowań. Funkcjonowanie systemu ochrony i zrzeszenia zintegrowanego zmniejsza ryzyko utraty płynności i wypłacalności oraz upadłości banków, o których mowa. Regulacja dotycząca zgrupowań solidarnościowych wpływa więc na zwiększenie bezpieczeństwa i stabilności krajowego rynku finansowego, chroniąc interes publiczny. Natomiast zróżnicowanie praw i obowiązków oraz odpowiedzialności stron umowy systemu ochrony i umowy zrzeszenia

zintegrowanego oddziałuje na poziom zabezpieczenia ich interesów finansowych. Ochronie interesu jednostkowego banków spółdzielczych lub zrzeszających nie służy przy tym niepełna i nieprecyzyjna regulacja prawna dotycząca zgrupowań solidarnościowych. Przepisy prawa dotyczące zgrupowań solidarnościowych nie kształtują bowiem pozycji prawnej jego uczestników i instytucji centralnej w sposób jednoznaczny.

Stosunek prawny systemu ochrony instytucjonalnej wyróżnia się istnieniem instancji centralnej wykonującej czynności kontrolne i nadzorcze wobec uczestników. W przypadku zrzeszenia zintegrowanego rola banku zrzeszającego jako podmiotu sprawującego jednolite kierownictwo jest bardzo ograniczona, gdyż ustawodawca nie przewidział uprawnień do stosowania środków nadzoru wewnętrznego. Mimo że wskazane zgrupowania powoływane są w celu realizacji obowiązku samopomocy, strony umowy systemu ochrony – w odróżnieniu od stron umowy zrzeszenia zintegrowanego – są zobligowane do określenia zakresu odpowiedzialności uczestnika z tytułu zobowiązań wynikających z gwarantowania płynności i wypłacalności pozostałych uczestników. Zgrupowania, o których mowa, różnicuje także ich trwałość, przejawiająca się w minimalnym okresie wypowiedzenia tych stosunków prawnych. Zróżnicowanie praw i obowiązków wiążących strony stosunków prawnych systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego wpływa na zakres przyznanych przez prawodawcę odstępstw w spełnieniu norm ostrożnościowych, w tym przede wszystkim wymogów płynnościowych spełnianych przez uczestników tych zgrupowań. Zrzeszenie zintegrowane – z uwagi na mniejszy stopień integracji, centralizacji i trwałości – stanowi formę stadialną, a więc przejściową, grupowania się banków spółdzielczych. Proces współdziałania zrzeszonych banków spółdzielczych powinien skutkować przekształceniem się zrzeszenia zintegrowanego w system ochrony.

Zweryfikowanie wskazanej wyżej tezy byłoby niemożliwe bez określenia zarówno głównego celu badań, jak i celów szczegółowych. Za główny cel pracy przyjęto analizę konstrukcji normatywnej stosunku zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych w polskim porządku prawnym. Ukazanie istoty i elementów stosunku zgrupowania solidarnościowego wymagało realizacji celów szczegółowych. Podstawowa koncepcja pracy implikowała konieczność przedstawienia sposobu realizacji zasady samoregulacji i samopomocy przez strony stosunku zgrupowania solidarnościowego. O specyfice zgrupowań, o których mowa, decydują stosunki prawne związane z zarządzaniem mechanizmami ochrony płynności oraz wypłacalności, a także ze stosowaniem wewnętrznych środków kontrolnych i nadzorczych. Ustalenia w tym zakresie umożliwiły porównanie stosunku prawnego systemu ochrony oraz stosunku prawnego zrzeszenia zintegrowanego, a w konsekwencji wykazanie cech wspólnych

i odrębności tych zgrupowań. Swoistym celem opracowania było skonfrontowanie cech stosunku prawnego systemu ochrony i zrzeszenia zintegrowanego z pojęciem zgrupowania solidarnościowego w ujęciu norm prawa unijnego.

Realizacja tych celów zrodziła przede wszystkim potrzebę uporządkowania źródeł prawa normujących prawa i obowiązki stron związanych stosunkiem prawnym zgrupowania solidarnościowego. Ustalenia walidacyjne stanowiły podstawę dla rekonstrukcji norm o charakterze merytorycznym i kompetencyjnym, które znajdują zastosowanie do objaśnienia reguł tworzenia i funkcjonowania zgrupowań solidarnościowych. Celem o charakterze porządkującym było także ukazanie systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego jako stosunków prawnych o specyficznym charakterze. Wykazanie cech dystynktywnych stosunku systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego stanowiło punkt odniesienia dla badań nad regułami tworzenia i funkcjonowania zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych. Kluczowym zadaniem stała się w związku z tym prezentacja typologii zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych na podstawie norm prawa unijnego. Dotychczas istniejące badania na ten temat są skromne lub zawierają – jak się wydaje – pewne błędy merytoryczne, co wynika z braku przeprowadzenia analiz o charakterze dogmatycznym. Rozwiązania modelowe uregulowane w prawie unijnym znajdują swoje rozwinięcie i uzupełnienie w porządkach prawnych państw członkowskich. Zdeterminowało to konieczność przeprowadzenia badań porównawczych. Ustalenia te pozwoliły na przedstawienie podobieństw i różnic między różnymi typami zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych.

Istotnym celem monografii była również ocena regulacji poświęconych zgrupowaniom solidarnościowym w świetle kryterium ich zupełności, zwięzłości, jednolitości i precyzji terminologicznej oraz jasności i komunikatywności. Akty normatywne, spełniające te kryteria, mogą się bowiem przyczynić do ochrony interesu uczestników systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego, a w konsekwencji do ochrony interesu publicznego w postaci bezpieczeństwa i stabilności sektora bankowości spółdzielczej.

W przedłożonej do oceny monografii wypracowano jednolitą siatkę terminologiczną. Stosunki prawne między bankami spółdzielczymi zidentyfikowano jako struktury koncernowe. Przez pojęcie koncernu w naukach prawnych rozumie się organizację prawnie samodzielnych przedsiębiorców. Podmioty te działają jednak pod wspólnym kierownictwem. Uczestnicy koncernu podporządkowują się więc jednemu podmiotowi kierującemu zgrupowaniem. Funkcje kierownicze może pełnić podmiot odrębny pod względem prawnym od uczestników zgrupowania. W opracowaniu podmiot taki nazywany jest „instytucją centralną zgrupowania solidarnościowego”. Trzeba przy tym zaznaczyć, że stosunek prawny zgrupowania solidarnościowego

wiąże równorzędne i autonomiczne banki spółdzielcze lub zrzeszające. Struktury o tych cechach określa się w naukach prawnych mianem zrzeszenia bądź zgrupowania równorzędnego. Stronami stosunku prawnego zgrupowania solidarnościowego są więc instytucja centralna oraz uczestnicy, czyli banki spółdzielcze lub zrzeszające.

W monografii przyjęto termin „zgrupowanie solidarnościowe”, który jest konsekwentnie odnoszony do struktur powoływanych w celu ochrony płynności i wypłacalności banków spółdzielczych lub zrzeszających. Określenie to wskazuje na koncernowy charakter stosunku łączącego uczestników zgrupowania, a cecha solidarności – na prawa i obowiązki związane z udzielaniem wewnątrzgrupowego wsparcia finansowego oraz na odpowiedzialność uczestnika za zobowiązania pozostałych uczestników tworzących zgrupowanie. W istocie ocena zasad odpowiedzialności uczestnika zgrupowania solidarnościowego za zobowiązania wynikające z gwarantowania płynności i wypłacalności innych uczestników stała się naczelnym zagadnieniem badawczym. Jednocześnie przyjęta terminologia odróżnia zgrupowanie solidarnościowe od zrzeszenia w rozumieniu art. 16 ust. 1 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, nazwanego w pracy zgrupowaniem organizacyjnym, oraz od zrzeszenia zintegrowanego, będącego rodzajem zgrupowania solidarnościowego.

Trzeba zastrzec, że rozwiązania przyjęte w polskim porządku prawnym trudno uznać za typ modelowy. Regulacja dotycząca zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych w prawie krajowym nie stanowi jednak rozwiązania wzorcowego. Prawo polskie tworzy określone konstrukcje normatywne, które jednak nie mają optymalnego charakteru. Wynika to przede wszystkim z początkowej – w sensie historycznym – fazy kształtowania się unormowań dotyczących sposobu tworzenia i funkcjonowania zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych. Z tym też związane są ewentualne problemy prawodawcze dotyczące jednolitości i zupełności przepisów prawnych, a także kwestia ich precyzyjności oraz komunikatywności. W istotnym zakresie należało zatem odnieść się w pracy do techniki legislacyjnej wykorzystanej w przypadku przepisów prawnych regulujących zgrupowania solidarnościowe banków spółdzielczych. Z tych względów zdecydowano się użyć w tytule pracy określenia „konstrukcja normatywna”, nie zaś „model normatywny”.

W związku z tym jednym z zadań do zrealizowania w omawianym opracowaniu była analiza i ocena elementów składających się na konstrukcję stosunku zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych. Trzeba wspomnieć, że w strukturze zgrupowania solidarnościowego zawsze występują banki spółdzielcze. Przynależność banku zrzeszającego do zgrupowania solidarnościowego nie zawsze jest obligatoryjna. Stąd w tytule ograniczono się do banków spółdzielczych, gdyż to przede wszystkim w ich interesie tworzone są zgrupowania

solidarnościowe. Całościowa analiza elementów stosunku prawnego systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego, dokonana również na tle uwag porównawczo-prawnych, pozwoliła na sformułowanie krytycznych wniosków wskazujących na wady legislacyjne przepisów prawnych regulujących funkcjonowanie tych zgrupowań, a także postulatów co do zmian w obowiązującym stanie prawnym.

4.4. Metody badawcze

Wybór metod naukowych był uzależniony od zarysowanego wyżej problemu i wyznaczonych celów badawczych. Podstawowym sposobem rozwiązania problemu naukowego, wykorzystanym w przedłożonej do oceny monografii, była metoda formalno-dogmatyczna. Obejmuje ona przede wszystkim interpretację logiczną, a także analizę, argumentację i hermeneutykę. Monografia stanowi studium z zakresu prawa polskiego z uwzględnieniem norm prawa unijnego. Metoda formalno-dogmatyczna posłużyła do objaśnienia znaczenia terminów prawnych oraz usystematyzowania i ustalenia treści norm prawnych obejmujących zgrupowania solidarnościowe banków spółdzielczych. Dzięki tej metodzie dokonano syntezy regulacji dotyczącej instytucjonalnego systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego. Badania, w których wykorzystano metodę formalno-dogmatyczną, umożliwiły krytykę obowiązującego prawa i zaproponowanie wniosków *de lege lata* oraz *de lege ferenda*.

Podstawowa metoda zastosowana w omawianej pracy została uzupełniona wykorzystaniem innych metod naukowych. Zaproponowana w monografii typologia zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych została skonfrontowana z rozwiązaniami obowiązującymi w wybranych porządkach prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej. O wyborze poszczególnych porządków prawnych zdecydował udział sektora banków spółdzielczych w rynku bankowym, a także sposób organizacji i tradycja istniejących zgrupowań zrzeszających wspomniane banki. Niezbędne było sięgnięcie do metody porównawczej, która posłużyła do porównania fragmentów różnych porządków prawnych. Porównanie to miało pozwolić na objaśnienie podobieństw i różnic między typami zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych. Z uwagi na liczbę porównywanych porządków prawnych podjęte czynności badawcze nie zostały sprowadzone wyłącznie do ich opisu, nauka o porównywaniu porządków prawnych powinna bowiem prowadzić do syntezy stanu obowiązującego prawa. Wykorzystanie metody porównawczej umożliwiło sformułowanie ogólnych reguł normujących stosunki prawne w poszczególnych typach zgrupowań solidarnościowych. Oprócz tego objaśnienie specyfiki

regulacji prawnej w danym państwie członkowskim Unii Europejskiej wymagało skrótowego wskazania historycznych uwarunkowań rozwoju banków spółdzielczych i ich zgrupowań.

W pracy skorzystano również z metody analizy i krytyki piśmiennictwa. Podjęty problem ramowy, a więc ocena konstrukcji normatywnej zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych, został zatem odniesiony do wiedzy dotychczasowej. Dzięki temu starano się powiązać stosunek prawny zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych z wynikami innych badań. Jak już wspomniano, sam problem, o którym mowa, nie doczekał się kompleksowego opracowania. W pracy odniesiono się do nielicznych wypowiedzi dotyczących zgrupowań solidarnościowych. Brak opracowań w tym zakresie skłonił do skorzystania z literatury przedmiotu niezwiązanej wprost z tematyką zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych. Z kolei złożoność jurydyczna materii zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych spowodowała konieczność uwzględnienia dokonań przedstawicieli nauki prawa finansowego, w tym bankowego, a także prawa cywilnego, handlowego i administracyjnego. W sposób świadomy obszernie sięgnięto więc do dorobku tych dziedzin nauki prawa, zarówno polskiego, jak i obcojęzycznego, co miało zapewnić możliwość sprawdzenia zasadności twierdzeń zawartych w omawianej monografii. Przy formułowaniu wniosków badawczych nie pominięto dorobku teorii prawa, w szczególności w odniesieniu do pojęć stosunku prawnego czy normy kompetencyjnej. Prace teoretycznoprawne pozwoliły na uporządkowanie rozważań i ich optymalną prezentację. Monografia ma w związku z tym – choć w skromnym stopniu – również charakter teoretyczny, podjęto w niej bowiem próbę sformułowania ogólnych twierdzeń o badanych zjawiskach prawnych, aczkolwiek stanowi to tylko uzupełnienie zagadnień formalno-dogmatycznych.

Źródłem informacji wykorzystanych w pracy były także materiały powstające w trakcie procesu legislacyjnego, w szczególności uzasadnienia do projektów ustaw. Wyjaśnienie problemu naukowego wymagało również odniesienia się do aktów o niewiążącym charakterze, wyznaczających zbiór standardów służących prawidłowemu funkcjonowaniu rynku finansowego. Chodzi przede wszystkim o rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego (dalej: KNF), a więc nienormatywne akty nadzorcze wskazujące na dobre praktyki ostrożnego i stabilnego zarządzania bankami.

Incydentalnie w pracy posłużono się analizą indywidualnych przypadków, odnoszono się bowiem do treści statutów jednostek zarządzających systemami ochrony. Nie pominięto także dostępnych decyzji i komunikatów organów sieci bezpieczeństwa finansowego dotyczących konkretnych podmiotów administrowanych. Analizy te pozwoliły na uzyskanie wniosków empirycznych związanych z prawami i obowiązkami stron stosunku systemu ochrony.

4.5. Struktura pracy

Przedstawiony problem naukowy wymagał odpowiedniego uporządkowania kolejności wyników przeprowadzonych badań. Wyznaczone cele badawcze w nierozdzielny sposób wpłynęły na układ pracy. Badania zostały ujęte w sześciu rozdziałach. Podstawową właściwością struktury pracy jest podział zagadnień na ogólne i szczegółowe. Pierwsze trzy rozdziały mają charakter wprowadzający i porządkujący. Odgrywają one szczególną rolę, wskazują bowiem na ramy prawne właściwe dla stosunku zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych oraz jego rodzaje i cechy dystynktywne.

W rozdziale pierwszym przedstawiono uwarunkowania społeczne i genezę oraz ewolucję regulacji dotyczącej zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych. Ponadto usystematyzowano źródła prawa unijnego i krajowego będące podstawą rekonstrukcji norm prawnych rzutujących na sytuację uczestników zgrupowań, o których mowa.

W rozdziale drugim zaproponowano typologię zgrupowań banków spółdzielczych na podstawie norm prawa unijnego. Posłużyła ona uporządkowaniu przedmiotów ze względu na ich podobieństwo odniesione do przedmiotu wzorcowego, a więc typów zgrupowań solidarnościowych uregulowanych w prawie unijnym. W odróżnieniu od klasyfikacji typologia nie musi być wyczerpująca bądź nierozłączna. Starano się jednak przedstawić w sposób możliwie ścisły dwa modele: podstawowy oraz zintegrowany, w których mogą działać banki spółdzielcze. W ramach modelu zintegrowanego wyróżniono trzy zasadnicze typy zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych. Na tle zaproponowanej typologii zgrupowań solidarnościowych dokonano analizy wybranych porządków prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej. Badania przeprowadzone w tym rozdziale umożliwiły wskazanie kryteriów umożliwiających rozpoznanie oraz rozróżnienie typów zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych. Analiza wybranych porządków prawnych państw członkowskich Unii Europejskiej nie byłaby możliwa bez przeprowadzenia kwerendy badawczej w Instytucie Prawa i Finansów Uniwersytetu Johanna Wolfganga Goethego we Frankfurcie nad Menem, na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Sewilli, w Szkole Prawa Uniwersytetu w Tilburgu, a także w ramach stażu badawczego sfinansowanego przez Narodowe Centrum Nauki w Instytucie Prawa Finansowego Uniwersytetu Karola i Franciszka w Graz.

Przedmiotem rozdziału trzeciego jest analiza umowy zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych w świetle prawa polskiego. Ogólna kategoryzacja cech umowy systemu ochrony instytucjonalnej oraz umowy zrzeszenia zintegrowanego była konieczna z uwagi na złożoność tych stosunków prawnych. Dzięki ocenie tych stosunków możliwe było wyróżnienie

podstawowych praw i obowiązków uczestników oraz instytucji centralnych kierujących tymi zgrupowaniami. Umowę zgrupowania solidarnościowego przedstawiono więc łącznie z powstającym na jej podstawie stosunkiem zobowiązaniowym charakteryzującym się trwałością i bezterminowością, wielostronnością, dobrowolnością, celowością, wzajemnością, kauzalnością i koncernowością. Ustalenia dokonane w tym rozdziale pozwoliły na przeprowadzenie szczegółowych badań dotyczących sposobu tworzenia i organizacji systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego w odpowiedniej kolejności, wskazując wyjściowo na zasadnicze problemy, które powinny być rozwiązane w dalszej części pracy.

W pozostałych rozdziałach dokonano analizy zagadnień związanych z tworzeniem, organizacją wewnętrzną oraz stosunkami zewnętrznymi stron stosunku zgrupowania solidarnościowego w świetle norm prawa polskiego. Problematyka poruszona w rozdziałach od czwartego do szóstego stanowi zasadniczą część monografii. W związku z tym są one najbardziej obszerne i złożone. Istotnym zamysłem konstrukcyjnym była jednoczesna ocena praw i obowiązków stron stosunku systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego. Umożliwiło to wskazywanie stopniowo różnic między tymi zgrupowaniami w fazie ich tworzenia i funkcjonowania.

Rozdział czwarty poświęcono zagadnieniom obejmującym czynności prowadzące do utworzenia zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych. Jego przedmiotem jest przede wszystkim analiza momentu zawarcia oraz formy i treści umowy zgrupowania solidarnościowego. Istotnym elementem badań była ocena kompetencji KNF do zatwierdzenia projektu tej umowy oraz uznania systemu ochrony bądź zrzeszenia zintegrowanego. Ponadto w rozdziale podjęto problem przystępowania banków do już działającego zgrupowania.

W rozdziale piątym objaśniono stosunki prawne zachodzące wewnątrz zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych. W pierwszej kolejności zbadano więzi powstające między uczestnikami stosunku systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego a organami instytucji centralnej kierującej tymi zgrupowaniami. Stosunki wewnątrz zgrupowania solidarnościowego podzielono na dwie płaszczyzny. Podział ten wynika z obowiązku realizacji zasady samoregulacji i samopomocy w ramach tych zgrupowań. Analizie poddano stosunki prawne w zakresie kontroli i nadzoru wewnętrznego nad uczestnikami zgrupowania solidarnościowego. Wyniki badań w tym przedmiocie pozwoliły zróżnicować system ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego z uwagi na kryterium centralizacji i niezależności uczestników. Następnie dokonano analizy i oceny stosunków prawnych w zakresie tworzenia i zarządzania mechanizmami ochrony płynności oraz wypłacalności w ramach zgrupowania solidarnościowego. Prawa i obowiązki stron stosunku systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego związane

z gromadzeniem i rozporządzaniem środkami finansowymi w celu wsparcia płynności i wypłacalności uczestników przesądza o charakterze tych zgrupowań. Oprócz tego objaśniono elementy związane z organizacją i działaniem instytucji centralnej, a także organów systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego. Wnioski wypływające z analiz przeprowadzonych w tym rozdziale stanowią centralny punkt pracy.

Przedmiotem rozdziału szóstego jest analiza stosunków prawnych między podmiotami zgrupowania solidarnościowego a organami sieci bezpieczeństwa finansowego. Zasadniczy cel tego rozdziału można sprowadzić do określenia podmiotów wykonujących kompetencje względem stron stosunku zgrupowania solidarnościowego. Normy prawne upoważniają organy sieci bezpieczeństwa finansowego do dokonywania czynności konwencjonalnych. Tego rodzaju kompetencje przysługują organowi nadzoru mikroostrożnościowego, organowi gwarantowania depozytów i przymusowej restrukturyzacji, bankowi centralnemu oraz organowi nadzoru makroostrożnościowego. Wspólnym celem działań wskazanych wyżej organów sieci bezpieczeństwa finansowego jest ochrona interesu publicznego, który przejawia się w podejmowaniu czynności nadzorczych oraz udzielaniu pomocy finansowej stronom stosunku zgrupowania solidarnościowego. Organy sieci bezpieczeństwa finansowego są upoważnione także do przeciwdziałania stanowi zagrożenia upadłością oraz usuwania skutków związanych z istotnym pogorszeniem sytuacji finansowej systemu ochrony bądź zrzeszenia zintegrowanego. Celem tego rozdziału była ocena skuteczności jurydycznej kompetencji organów sieci bezpieczeństwa finansowego względem stron stosunku zgrupowania solidarnościowego.

Podsumowanie analiz prowadzonych w pracy zostało ujęte w zakończeniu, w którym sformułowano wnioski *de lege lata* oraz zaproponowano postulaty *de lege ferenda*.

4.6. Wyniki badań

W monografii przyjęto, że o identyfikacji zgrupowania solidarnościowego przesądza przede wszystkim sposób realizacji obowiązku samopomocy przez banki będące uczestnikami takiego zgrupowania. Istnienie systemu wsparcia płynności oraz wypłacalności lub systemu gwarancji krzyżowych wskazuje na solidarnościowy charakter stosunku zgrupowania banków spółdzielczych. Ponoszenie odpowiedzialności cywilnej za zobowiązania innych uczestników stanowi zatem fundamentalną cechę stosunku zgrupowania solidarnościowego. W zależności od sposobu realizacji obowiązku samopomocy w pracy wyróżniono zasadniczo trzy typy zgrupowań solidarnościowych: system konsolidacji, system integracji oraz system ochrony instytucjonalnej.

W pierwszym typie zgrupowania, a więc w systemie konsolidacji, instytucja centralna i powiązane z nią banki spółdzielcze ponoszą odpowiedzialność solidarną za swoje zobowiązania, wierzyciele banku spółdzielczego są bowiem uprawnieni do żądania spełnienia całości świadczenia przez instytucję centralną. Z kolei za zobowiązania instytucji centralnej odpowiedzialność ponoszą pozostali uczestnicy systemu konsolidacji. Obowiązek samopomocy w tym przypadku sprowadza się więc do istnienia systemu gwarancji krzyżowych.

W systemie integracji oraz w systemie ochrony instytucjonalnej przewiduje się tworzenie mechanizmu ochrony płynności i wypłacalności. Wsparcie udzielane jest uczestnikom zgrupowań zagrożonych utratą płynności lub wypłacalności, a w konsekwencji upadłością. Pomoc finansowa jest udzielana z funduszy gromadzonych przez uczestników systemu integracji bądź systemu ochrony instytucjonalnej. Banki tworzące system integracji oraz system ochrony stają się zatem grupą płynnościową. Mechanizm zapewniający płynność i wypłacalność nie jest jednak tak absolutny jak w przypadku systemu konsolidacji, w którym na uczestnikach spoczywa odpowiedzialność solidarna i nieograniczona za zobowiązania instytucji centralnej. Co więcej, uzyskanie pomocy nie jest automatyczne i bezwarunkowe.

Stosunki prawne zachodzące w ramach zgrupowania solidarnościowego banków spółdzielczych determinuje również obowiązek samoregulacji. Instytucja centralna kierująca zgrupowaniem jest upoważniona do wykonywania czynności kontrolnych i nadzorczych, oddziałujących władczo lub niewładczo na uczestników. Najszerzy zakres uprawnień kontrolnych i nadzorczych przysługuje instytucji centralnej zarządzającej systemem konsolidacji. Przejawia się to chociażby w wydawaniu wiążących instrukcji uczestnikom tego systemu oraz w decydowaniu o ich strukturze wewnątrz korporacyjnej. Nieco węższy zakres uprawnień realizuje instytucja centralna kierująca systemem integracji bądź systemem ochrony instytucjonalnej. Instytucja centralna jest upoważniona do dokonywania oceny sytuacji finansowej oraz przestrzegania prawa lub postanowień umowy przez uczestnika. W przypadku wykrycia uchybień instytucja centralna jest uprawniona do stosowania środków nadzoru wewnętrznego wpływających na sytuację uczestników.

Analiza przeprowadzona w monografii pozwoliła udowodnić tezę badawczą, która sprowadza się do konstatacji, że zawarcie umowy stanowiącej źródło stosunku prawnego zgrupowania solidarnościowego zapewnia zdolność wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych przez banki spółdzielcze lub zrzeszające będące uczestnikami tych zgrupowań. Odpowiednie ukształtowanie praw i obowiązków w ramach stosunku prawnego, o którym mowa, zmniejsza ryzyko utraty płynności i wypłacalności oraz upadłości przez wspomniane banki. W polskim porządku prawnym zostały *de lege lata* unormowane dwa rodzaje zgrupowań

solidarnościowych o niejednorodnych właściwościach. Są to system ochrony instytucjonalnej oraz zrzeszenie zintegrowane. Różnice przedstawione na płaszczyźnie stosunków prawnych zachodzących wewnątrz tych zgrupowań oraz w relacjach z organami sieci bezpieczeństwa finansowego wskazują na ich odmienny charakter. System ochrony oraz zrzeszenie zintegrowane stanowią w istocie stosunki prawne o określonych cechach. Źródłem powstania tych stosunków jest umowa zawarta między instytucją centralną kierującą zgrupowaniem a uczestnikami. Trzeba zastrzec, że podstawą powstania zgrupowania solidarnościowego jest jedna umowa, nie zaś niezależny zbiór wielu umów. Na podstawie umowy regulującej system ochrony albo umowy regulującej zrzeszenie zintegrowane między wieloma formalnie odrębnymi i samodzielnymi podmiotami powstaje stosunek zgrupowania solidarnościowego. Samo zgrupowanie solidarnościowe nie może być kwalifikowane jako podmiot praw i obowiązków. Umowa systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego tworzy między stronami złożony zespół więzi prawnych o szczególnym charakterze.

Stronami stosunku zgrupowania solidarnościowego są instytucja centralna działająca w formie spółki akcyjnej albo spółdzielni oraz uczestnicy. Funkcję instytucji centralnej może pełnić bank zrzeszający, a więc bank w formie spółki akcyjnej utworzony przez banki spółdzielcze. Taka reguła przyjęta jest w regulacji zrzeszeń zintegrowanych. Stronami stosunku zrzeszenia zintegrowanego są zatem bank zrzeszający oraz zrzeszone z nim banki spółdzielcze. Inaczej rzecz ma się w systemie ochrony, gdzie instytucją centralną może być inny podmiot niż bank zrzeszający. Wówczas bank zrzeszający, o ile występuje w tej strukturze, staje się stroną umowy systemu ochrony jako uczestnik, nie zaś jako instytucja centralna.

System ochrony oraz zrzeszenie zintegrowane są zróżnicowane pod względem podmiotów w nich uczestniczących. Zgodnie z normami prawa unijnego stworzenie systemu ochrony wymaga szerokiego udziału instytucji kredytowych o zasadniczo jednolitym profilu działalności. Ani prawodawca unijny, ani prawodawca krajowy nie wskazuje minimalnej liczby uczestników systemu ochrony. Należy założyć, że liczebność banków tworzących system ochrony powinna być odpowiednio wysoka, aby możliwe było zorganizowanie wewnątrzgrupowych mechanizmów gwarantujących płynność i wypłacalność. Szeroki udział banków zapewnia bowiem dywersyfikację ryzyka poprzez zgromadzenie wysokich środków w ramach funduszu pomocowego. W świetle prawa polskiego należy przyjąć, że niezbędnym elementem podmiotowym systemu ochrony są banki spółdzielcze. Uczestnikami systemu ochrony mogą być więc banki spółdzielcze działające poza strukturami zgrupowania organizacyjnego zarządzanego przez bank zrzeszający. Obecność banku zrzeszającego w strukturze systemu ochrony nie jest więc obligatoryjna. Funkcję instytucji centralnej kierującej systemem ochrony może pełnić –

jak już wspomniano – jednostka zarządzająca działająca w formie spółki akcyjnej albo spółdzielni. Niemniej uprawnienie do uzyskania statusu strony stosunku systemu ochrony może uzyskać także bank zrzeszający oraz zrzeszone z nim banki spółdzielcze. Co istotne, stronami stosunku zrzeszenia zintegrowanego mogą być wyłącznie banki spółdzielcze, które zawarły umowę zgrupowania organizacyjnego, w rozumieniu art. 16 ust. 1 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, z bankiem zrzeszającym. Zrzeszeniu zintegrowanemu towarzyszy zawsze stosunek zgrupowania organizacyjnego będący stosunkiem o charakterze pierwotnym, co nie jest regułą w przypadku systemu ochrony.

W monografii przypisano różne cechy stosunkowi systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego, gdyż są to stosunki prywatnoprawne. Stosunki prawne występujące w ramach wskazanych zgrupowań wykazują cechy stosunku zobowiązaniowego o charakterze trwałym i bezterminowym. Strony systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego są obowiązane do wykonywania powtarzających się świadczeń w sposób stały, nie zaś incydentalny. Stosunki, o których mowa, są bezterminowe, z przepisów prawa powszechnie obowiązującego nie da się bowiem wywieść ani minimalnego, ani maksymalnego czasu ich trwania. Stosunki zobowiązaniowe bezterminowe o charakterze ciągłym mogą jednak wygasnąć po ich wypowiedzeniu z zachowaniem odpowiedniego terminu. Ustawodawca przewidział jednak *de lege lata* odmienne terminy wypowiedzenia dla stron stosunku systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego. W przypadku umowy będącej źródłem stosunku prawnego systemu ochrony jej wypowiedzenie następuje z zachowaniem co najmniej 24-miesięcznego okresu wypowiedzenia. W odniesieniu do umowy zrzeszenia zintegrowanego termin wypowiedzenia może wynosić od 18 do 24 miesięcy. Oznacza to, że stosunek zrzeszenia zintegrowanego jest pod względem normatywnym nieco mniej trwały niż stosunek systemu ochrony.

System ochrony oraz zrzeszenie zintegrowane stanowią stosunki o charakterze dobrowolnym. Odróżnia to tym samym zgrupowanie organizacyjne od zgrupowania solidarnościowego. Banki spółdzielcze mają co do zasady obowiązek zawarcia umowy zrzeszenia z jednym bankiem zrzeszającym. Zgrupowanie organizacyjne, o którym mowa w art. 16 ust. 1 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ma zatem charakter obligatoryjny. Z kolei utworzenie i działanie zgrupowania solidarnościowego jest dobrowolne. Cechę tę należy postrzegać jako skutek autonomii woli banku spółdzielczego oraz zrzeszającego w zakresie zawarcia umowy albo późniejszego przystąpienia do niej. Dobrowolność ta wyraża się także w swobodzie wystąpienia z systemu ochrony albo zrzeszenia zintegrowanego. Nie można zatem zgodzić się *de lege lata* ze stanowiskiem polskiej judykatury wskazującej na obowiązek przynależności do zgrupowania solidarnościowego. Banki spółdzielcze są bowiem uprawnione prowadzić

działalność w ramach zgrupowań organizacyjnych bądź samodzielnie poza strukturami zgrupowań organizacyjnych, a tym bardziej solidarnościowych. Cechy dobrowolności uczestnictwa w systemie ochrony albo zrzeszeniu zintegrowanym nie zmienia zakresłony ustawowo termin na przystąpienie do nich. Dotychczasowe umowy zgrupowania organizacyjnego wygasają w stosunku do banków, które nie przystąpiły do systemu ochrony lub zrzeszenia zintegrowanego. Należy podkreślić, że dotyczy to sytuacji, w których w zgrupowaniu organizacyjnym został utworzony system ochrony albo zrzeszenie zintegrowane.

Stosunek systemu ochrony oraz stosunek zrzeszenia zintegrowanego łączy cecha przejawiająca się w celu ich funkcjonowania, którym jest zapewnienie płynności i wypłacalności uczestników tych zgrupowań. Staje się to możliwe dzięki utworzeniu mechanizmów ochrony płynności i wypłacalności, co ma zapobiegać stanowi zagrożenia upadłością. Elementem łączącym system ochrony oraz zrzeszenie zintegrowane jest więc obowiązek stworzenia mechanizmów ochrony płynności i wypłacalności. Cel zgrupowań solidarnościowych rozpoznano w monografii jako cel gospodarczy niemający charakteru zarobkowego. Działania podejmowane w ramach systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego nie są nakierowane na osiągnięcie zysku, a raczej służą osiągnięciu określonych rezultatów związanych ze stabilnym i bezpiecznym funkcjonowaniem banków tworzących te zgrupowania.

Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych nie definiuje terminów „płynność” i „wypłacalność”. W związku z tym konieczne było objaśnienie w pracy elementu znaczeniowego tych terminów. Płynność finansowa została ukazana jako zdolność terminowego regulowania wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Normy płynności stanowią jeden z wymogów ostrożnościowych uregulowanych w przepisach rozporządzenia Nr 575/2013. Instytucje kredytowe, w tym banki spółdzielcze i zrzeszające, są obowiązane przestrzegać normy płynności krótko- i długoterminowej. Norma płynności krótkoterminowej wskazuje na zdolność instytucji kredytowej do pokrycia odpływu środków w warunkach skrajnych w perspektywie kolejnych 30 dni, bez uzyskania wsparcia ze strony banku centralnego, natomiast norma płynności długoterminowej zobowiązuje instytucje kredytowe do ograniczenia finansowania ze źródeł o krótkim terminie zapadalności i do zastąpienia ich stabilnymi źródłami finansowania. Płynność należy odróżnić od pojęcia wypłacalności. Jak ustalono, wypłacalność w ujęciu ogólnym to stan, w którym mienie dłużnika pozwala na zaspokojenie jego długów. Obowiązek udzielenia pomocy finansowej w celu zapewnienia wypłacalności uczestnikowi systemu ochrony bądź zrzeszenia zintegrowanego może się zaktualizować, kiedy uczestnik ten nie spełnia wymogów ostrożnościowych określonych w rozporządzeniu Nr 575/2013. W przypadku zagrożenia utraty wypłacalności chodzi przede wszystkim o wymogi w zakresie funduszy własnych, a także

o wymogi ograniczające duże ekspozycje. Fundusze własne dostosowane do rozmiarów i ryzyka działalności instytucji kredytowej pełnią funkcję gwarancyjną, służąc pokrywaniu ewentualnych strat.

Z umowy systemu ochrony oraz umowy zrzeszenia zintegrowanego – jak zostało wykazane w pracy – wynikają stosunki o charakterze kauzalnym. Uczestnicy tych zgrupowań dokonują wpłat służących finansowaniu mechanizmów wsparcia płynności i wypłacalności na rzecz recypienta, a więc instytucji centralnej. Korelatem tego obowiązku jest uprawnienie do ubiegania się o wsparcie finansowe. Uprawnienie uczestnika zgrupowania solidarnościowego, po spełnieniu się określonych przesłanek, konkretyzuje się pod względem podmiotowym i przedmiotowym. Uprawnienie przekształca się wówczas w roszczenie. Przyznanie pomocy przez instytucję centralną kierującą zgrupowaniem nie jest więc automatyczne i bezwarunkowe. W czynnościach przysparzających dokonywanych przez uczestników systemu ochrony lub zrzeszenia zintegrowanego widoczna jest *causa obligandi vel acquirendi*. Podmioty te dokonują przysporzenia na rzecz recypienta w celu nabycia prawa względnego, czyli uprawnienia do uzyskania wsparcia finansowego w sytuacji utraty płynności lub wypłacalności. Po stronie instytucji centralnej – banku zrzeszającego albo jednostki zarządzającej – realizowana jest *causa solvendi*. Instytucja centralna dokonuje przysporzenia na rzecz uczestników zgrupowania w celu zwolnienia się z obowiązku udzielenia pomocy finansowej.

Ocena istnienia kauzy stanowi środek kontroli prawidłowości dokonania czynności przysparzających. Zagadnienie kauzalności powiązane z zakresem odpowiedzialności uczestnika systemu ochrony lub zrzeszenia zintegrowanego za zobowiązania wynikające z gwarantowania płynności i wypłacalności wobec pozostałych uczestników. Dług wynikający z gwarantowania płynności i wypłacalności może być rozkładany na wszystkich uczestników tego zgrupowania. Zakres odpowiedzialności uczestników powinien być uregulowany – zarówno w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, jak i w umowie zgrupowania solidarnościowego – w sposób odpowiedni. Zakres tej odpowiedzialności musi zapewniać ochronę bezpieczeństwa i stabilności uczestników zgrupowań solidarnościowych.

Trzeba przy tym zastrzec, że określenie zakresu odpowiedzialności uczestnika systemu ochrony za zobowiązania wynikające z gwarantowania płynności i wypłacalności innych uczestników stanowi element przedmiotowo istotny tej umowy. Z kolei w umowie zrzeszenia zintegrowanego uregulowanie zakresu odpowiedzialności za długi pozostałych uczestników nie jest obligatoryjne. Kwestia ta stanowi więc *accidentalium negotii* umowy zrzeszenia zintegrowanego. Jeżeli strony umowy zrzeszenia zintegrowanego zdecydują się na ujęcie tego zagadnienia w umowie, zakres odpowiedzialności nie może przekroczyć udziału uczestnika

w środkach zgromadzonych w funduszu pomocowym. Podobne ograniczenie ustawowe nie zostało przewidziane w odniesieniu do stosunku systemu ochrony. W pracy konstrukcję odpowiedzialności uczestnika systemu ochrony za zobowiązania wynikające z gwarantowania płynności i wypłacalności innych uczestników systemu ochrony lub zrzeczenia zintegrowanego rozpoznano jako kumulatywne przystąpienie do długu. Uczestnik systemu ochrony bądź zrzeczenia zintegrowanego wyraża wolę przyjęcia solidarnej odpowiedzialności za przyszłe długi związane z ochroną płynności i wypłacalności uczestników zgrupowania.

W monografii wykazano też dalsze podobieństwa i różnice między stosunkiem ochrony oraz zrzeczeniem zintegrowanym w sposobie realizacji obowiązku zapewnienia płynności i wypłacalności uczestnikom tych zgrupowań. Stosunki prawne w przedmiocie zapewnienia ochrony płynności we wskazanych zgrupowaniach mają podobny charakter. W systemie ochrony należy zorganizować mechanizmy pomocy płynnościowej. Powinny one być dostosowane do struktury organizacyjnej systemu ochrony. Stronom umowy systemu ochrony został *de lege lata* przyznany szeroki zakres swobody kompetencyjnej w kształtowaniu stosunków prawnych w zakresie organizacji i zarządzania mechanizmami pomocy płynnościowej. Nie wskazuje się przy tym choćby przykładowych mechanizmów pomocy płynnościowej, a także reguł zarządzania takimi mechanizmami. W praktyce – jak wykazano w pracy – podstawowym mechanizmem ochrony płynności jest utrzymywanie depozytów obowiązkowych, określanych niekiedy mianem minimum depozytowego.

Z kolei umowa zrzeczenia zintegrowanego powinna określać sposób tworzenia i zarządzania mechanizmem wsparcia płynności. Jak wskazuje ustawodawca, mechanizm wsparcia płynności w zrzeczeniu zintegrowanym obejmuje przede wszystkim obowiązek banku spółdzielczego do utrzymywania depozytów w banku zrzeczającym. Podobnie jak w przypadku regulacji systemu ochrony, zasady tworzenia i zarządzania mechanizmem wsparcia płynności powinna określać umowa. Przedstawiony brak zupełności ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych świadczy o poważnych lukach konstrukcyjnych. Zaniechania legislacyjne w tym przedmiocie powinny być *de lege ferenda* usunięte.

Istotna dyferencjacja między systemem ochrony oraz zrzeczeniem zintegrowanym jest widoczna w odniesieniu do mechanizmów ochrony wypłacalności. W ramach tych zgrupowań istnieje obowiązek gromadzenia środków w funduszu pomocowym. Udzielenie pomocy ze środków tego funduszu ma na celu poprawę wypłacalności uczestnika zgrupowania solidarnościowego i zapobieżenie jego upadłości. W systemie ochrony fundusz ten lokuje się w banku zrzeczającym albo jednostce zarządzającej, a w zrzeczeniu zintegrowanym – w banku zrzeczającym. Jak udowodniono w pracy, fundusz pomocowy należy kwalifikować jako

fundusz o charakterze obligatoryjnym, gdyż obowiązek jego utworzenia wynika z ustawy. Ustawodawca zróżnicował w konstrukcji mechanizmu ochrony wypłacalności warunki i terminy wnoszenia wpłat na fundusz pomocowy. W systemie ochrony wpłaty powinny być wnoszone w okresach kwartalnych. Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych przewiduje również minimalną wysokość wpłaty na fundusz pomocowy, do której dokonania zobligowany jest uczestnik systemu ochrony. Wpłata ta nie może być niższa niż wysokość obniżki składki na obowiązkowy system gwarantowania depozytów przysługującej uczestnikowi systemu ochrony. Trzeba zastrzec, że wpłaty w wysokości nie wyższej niż obniżka składki na obowiązkowy system gwarantowania mają charakter bezzwrotny.

W przypadku zrzeszenia zintegrowanego ustawodawca nie przewidział wysokości minimalnej wpłaty ani obniżki składki na obowiązkowy fundusz gwarantowania depozytów. Co więcej, nie został oznaczony termin wnoszenia tych wpłat przez uczestników zrzeszenia zintegrowanego. Wpłaty na fundusz pomocowy w tym zrzeszeniu mają charakter zwrotny. Uczestnicy zrzeszenia zintegrowanego – w przeciwieństwie do uczestników systemu ochrony – nie korzystają z obniżki składki na obowiązkowy fundusz gwarantowania depozytów.

W świetle ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych wpłata na fundusz pomocowy, zarówno w ramach systemu ochrony, jak i zrzeszenia zintegrowanego, stanowi koszt uzyskania przychodu. Natomiast wydatki poniesione na obowiązkowy system gwarantowania depozytów nie mogą stanowić kosztu uzyskania przychodów na mocy wyraźnej dyspozycji ustawodawcy. Należy przy tym zauważyć, że uczestnicy systemu ochrony korzystają z obniżki składki na obowiązkowy system gwarantowania depozytów. Zmniejszenie wysokości tej składki powoduje, że uczestnik systemu ochrony wartość tej obniżki jest obowiązany wpłacić na fundusz pomocowy. Wpłata dokonywana na rzecz banku zrzeszającego albo jednostki zarządzającej stanowi koszt uzyskania przychodu. Jest to zatem rozwiązanie preferencyjne pod względem finansowym dla uczestnika systemu ochrony. Ustawodawca tym samym różnicuje sytuację uczestników zgrupowań solidarnościowych również pod względem podatkowym. Uzyskanie pomocy w ramach mechanizmów wsparcia płynności i wypłacalności powoduje jednakowe skutki w stosunku zarówno do uczestnika systemu ochrony, jak i zrzeszenia zintegrowanego. Uzyskane przysporzenia o charakterze bezzwrotnym stanowią przychód podatkowy w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Należy *de lege ferenda* przeanalizować możliwość objęcia przychodów o charakterze bezzwrotnym zwolnieniem przedmiotowym w podatku dochodowym od osób prawnych. Byłaby to dodatkowa forma wsparcia podatkowego dla uczestników zgrupowań solidarnościowych, zabezpieczająca przed utratą płynności i wypłacalności.

Odmienne zostało potraktowane ochrona mienia zgromadzonego w funduszu pomocowym systemu ochrony oraz zrzeczenia zintegrowanego. Jedynie środki zgromadzone na funduszu pomocowym zorganizowanym w ramach systemu ochrony nie wchodzi w skład masy upadłości. Środki te podlegają więc szczególnej ochronie prawnej i nie mogą być zaliczone do masy upadłości podmiotu, w którym utworzono fundusz pomocowy. Podobna ochrona nie została przewidziana w stosunku do funduszu pomocowego utworzonego w zrzeczeniu zintegrowanym. Takie faworyzowanie stosunku systemu ochrony należy uznać za nieuzasadnione, a w konsekwencji za niezgodne z konstytucyjną zasadą równości.

W monografii wykazano, że umowa systemu ochrony oraz umowa zrzeczenia zintegrowanego kreują stosunki koncernowe o charakterze formalnym. Stosunki prawne między stronami tych zgrupowań nie wynikają zatem z powiązań o charakterze kapitałowym, personalnym lub majątkowym, lecz z umowy. Wspomniane umowy można więc zaliczyć do kategorii umów strukturalnych. Stosunek koncernowy łączy równorzędne i autonomiczne banki spółdzielcze lub zrzeszające. W związku z tym system ochrony oraz zrzeczenie zintegrowane zakwalifikowano jako koncern formalny poziomy. W stosunkach koncernowych tworzonych na podstawie umów systemu ochrony oraz zrzeczenia zintegrowanego widoczny jest element jednolitego kierownictwa. Banki tworzące system ochrony bądź zrzeczenie zintegrowane podporządkowują swoje działanie względem jednego podmiotu kierowniczego. Sprawowanie jednolitego kierownictwa w systemie ochrony oraz zrzeczeniu zintegrowanym przybiera różne formy. W systemie ochrony kierownictwo powierza się jednostce zarządzającej posiadającej podmiotowość prawną albo bankowi zrzeszającemu będącemu uczestnikiem koncernu. Instytucja centralna kierująca systemem ochrony obowiązana jest wykonywać czynności kontrolne i nadzorcze wobec uczestników. Między instytucją centralną a uczestnikiem zgrupowania powstaje stosunek kontrolny lub nadzorczy. Uczestnicy systemu ochrony są obowiązani powierzyć czynności kontroli wewnętrznej organowi zarządzającemu tym systemem, a więc zarządowi banku zrzeszającego albo jednostki zarządzającej. Kontrola ta powinna zapewnić bezpieczeństwo depozytów gromadzonych przez uczestników systemu ochrony oraz zgodność ich działalności z postanowieniami umowy systemu ochrony. Na żądanie organu zarządzającego uczestnicy systemu ochrony są obowiązani udzielać informacji objętych tajemnicą bankową, jeżeli jest to niezbędne do wykonywania czynności kontroli wewnętrznej, a także kontroli ryzyka utraty płynności oraz ryzyka niewypłacalności uczestnika systemu ochrony. Oprócz tego obowiązek zachowania tajemnicy bankowej podlega wyłączeniu, kiedy jest to niezbędne do podjęcia przez właściwy organ systemu ochrony lub wskazany przez niego bank, będący stroną zgrupowania,

działań niezbędnych do zapewnienia uczestnikowi ochrony przed niewypłacalnością lub utratą płynności.

Instytucja centralna jest kompetentna również do stosowania środków nadzoru wewnętrznego. Jest to forma oddziaływania o charakterze prywatnym i wewnątrzgrupowym. Środki nadzoru wewnętrznego zostały enumeratywnie ujęte w ustawie o funkcjonowaniu banków spółdzielczych. Ich zastosowanie wpływa władczo lub niewładczo na uczestników systemu ochrony. Czynności nadzorcze podejmowane przez instytucję centralną nie wyłączają kompetencji KNF, lecz je uzupełniają. Skorzystanie z niektórych środków przysługujących instytucji centralnej kierującej systemem ochrony wymaga współdziałania z KNF. Instytucja centralna jest uprawniona wystąpić o ustanowienie kuratora albo zarządu komisarycznego przez KNF. Ponadto instytucja centralna kierująca systemem ochrony uzyskała upoważnienie do wypowiedzenia umowy uczestnikowi, o ile ten rażąco narusza przepisy prawa powszechnie obowiązującego lub postanowienia umowy.

W zrzeczeniu zintegrowanym jednolite kierownictwo sprawuje przede wszystkim bank zrzeszający, a więc uczestnik tego zrzeczenia. Bank zrzeszający – jak udowodniono w pracy – spełnia kluczowe funkcje w zakresie kierowania zrzeczeniem zintegrowanym, w banku tym tworzy się bowiem fundusz pomocowy oraz mechanizm wsparcia płynności. Bank zrzeszający jest także obowiązany do wykonywania czynności kontrolnych i współpracy z KNF w tym przedmiocie oraz jest upoważniony do występowania o zastosowanie środków nadzorczych przez KNF. Ustawodawca nie określił jednak katalogu czynności wykonywanych w ramach kontroli uczestników zrzeczenia zintegrowanego. Kwestia ta powinna być uregulowana w umowie zrzeczenia zintegrowanego. W ramach wykonywania czynności kontroli wewnętrznej oraz świadczenia usług na rzecz zrzeszonych banków spółdzielczych został wyłączony obowiązek zachowania tajemnicy bankowej. Co istotne, poza zakresem tego wyłączenia znajdują się czynności związane z organizacją i działaniem zrzeczenia zintegrowanego, gdyż ustawodawca nie przewidział wyłączenia tajemnicy bankowej w przypadku konieczności podjęcia działań niezbędnych do zapewnienia uczestnikowi zrzeczenia zintegrowanego ochrony przed niewypłacalnością lub utratą płynności. Należy w związku z tym postulować *de lege ferenda* usunięcie wskazanego zaniechania legislacyjnego. Oprócz obowiązku umownego uregulowania zasad kontroli uczestników zrzeczenia zintegrowanego ustawodawca nie przewidział również środków nadzoru wewnętrznego. Świadczy to o mniejszym stopniu integracji i centralizacji struktury zrzeczenia zintegrowanego w porównaniu z systemem ochrony. Realizacja zasady samoregulacji jest w związku z tym istotnie ograniczona w przypadku stosunku zrzeczenia zintegrowanego.

Dodatkowo zarządzanie zrzeszeniem zintegrowanym zostało powierzone specjalnie powołanym w tym celu organom, tj. zgromadzeniu prezesów i radzie zrzeszenia. Analiza przepisów ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych nie pozwala ustalić, jaką funkcję pełni zgromadzenie prezesów. Rada zrzeszenia stanowi zaś organ opiniotawczo-doradczy. W konsekwencji nie można stwierdzić, jaki model organizacyjny w zrzeszeniu zintegrowanym przyjął ustawodawca. Niemożliwe jest *de lege lata* przypisanie funkcji stanowiącej, nadzorczej oraz zarządzającej konkretnym organom zrzeszenia zintegrowanego. Ogólnikowość regulacji obejmującej organizację oraz kompetencje organów zrzeszenia zintegrowanego budzi więc zasadnicze wątpliwości. Brak szczegółowych wymogów co do kompetencji organów zrzeszenia zintegrowanego oraz struktury organizacyjnej uniemożliwia KNF ocenę postanowień umowy będącej podstawą działania tego zrzeszenia. Braku zupełności i precyzji aktu normatywnego, o którym mowa, nie można zaakceptować z uwagi na potrzebę ochrony interesu publicznego. Należy w związku z tym postulować *de lege ferenda* uporządkowanie przepisów regulujących organizację zrzeszenia zintegrowanego oraz jednoznaczne ujęcie kompetencji jego organów i banku zrzeszającego.

Jak wykazano w monografii, układ praw i obowiązków stron stosunku systemu ochrony oraz stosunku zrzeszenia zintegrowanego wywiera istotny wpływ na sposób realizacji samoregulacji i samopomocy w ramach tych zgrupowań. Odmienny poziom integracji i centralizacji w ramach systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego oddziałuje w konsekwencji na obowiązki w zakresie spełnienia wymogów ostrożnościowych przez uczestników tych zgrupowań. Prawodawca unijny zobowiązuje instytucje kredytowe, w tym banki spółdzielcze, do przestrzegania określonych wymogów ostrożnościowych. Jak ustalono, rozporządzenie Nr 575/2013 ustanowiło trzy grupy wymogów ostrożnościowych. Chodzi tu o wymogi kapitałowe, płynnościowe oraz ograniczające duże ekspozycje. Przepisy prawa unijnego i krajowego uwzględniają jednak cechy odróżniające banki spółdzielcze od banków działających w innych formach prawnych. Unormowania związane z wymogami ostrożnościowymi, które są obowiązane spełnić banki, powinny uwzględniać ich wielkość, zakres i skalę działania oraz związane z tym ryzyko. Uczestnictwo w zgrupowaniach solidarnościowych stanowi kryterium wpływające na złagodzenie niektórych wymogów ostrożnościowych. Odstępstwa te mogą przybierać formę definitywnego lub częściowego zwolnienia z wymogów w wymiarze indywidualnym, lecz nie grupowym. Jak dowiedziono, kluczowe znaczenie dla banków spółdzielczych ma złagodzenie wymogów co do spełnienia normy płynności krótkoterminowej w ujęciu indywidualnym. Uczestnicy systemu ochrony mogą być zwolnieni z tego obowiązku. Ryzyko związane z obowiązkiem utrzymania płynności jest ponoszone grupowo, a nie indywidualnie. Spełnienie

normy płynności krótkoterminowej jest oceniane na podstawie skonsolidowanej sytuacji banków tworzących system ochrony. Natomiast uczestnicy zrzeszenia zintegrowanego nie są zwolnieni z obowiązku spełnienia normy płynności krótkoterminowej w wymiarze indywidualnym. W pewnym stopniu normy prawa unijnego i krajowego dopuszczają jednak złagodzenie obowiązku przestrzegania tzw. wymogu pokrycia wpływów netto, a więc normy płynności krótkoterminowej. Właściwe organy nadzorcze są kompetentne do udzielania zezwoleń na stosowanie niższego wskaźnika wpływów oraz wyższego wskaźnika wpływów przez banki będące stronami stosunku zrzeszenia zintegrowanego.

Realizacja obowiązku samopomocy i samoregulacji w systemie ochrony oraz w zrzeszeniu zintegrowanym rzutuje także na stosunki stron tych zgrupowań z organami sieci bezpieczeństwa finansowego. Organy te są podmiotami norm kompetencyjnych służących ochronie interesu publicznego. Interes publiczny przejawia się w nadzorowaniu oraz wspieraniu płynności i wypłacalności stron stosunku zgrupowania solidarnościowego. Ponadto organy sieci bezpieczeństwa finansowego są obowiązane przeciwdziałać powstawaniu stanu zagrożenia upadłością oraz usuwać ewentualne skutki znacznego pogorszenia sytuacji finansowej uczestników systemu ochrony bądź zrzeszenia zintegrowanego. Kluczowy wpływ na działanie stron stosunku zgrupowania solidarnościowego wywiera organ nadzoru mikroostrożnościowego oraz organ gwarantowania depozytów i przymusowej restrukturyzacji. W odniesieniu do banków będących stroną stosunku zgrupowania solidarnościowego KNF sprawuje nadzór w wymiarze indywidualnym. Normy kompetencyjne upoważniające do oddziaływania na strony stosunku zgrupowania solidarnościowego w wymiarze grupowym nie odbierają jednak kompetencji do indywidualnego kształtowania sytuacji prawnej uczestników tego zgrupowania. Oznacza to, że uczestnictwo w systemie ochrony lub zrzeszeniu zintegrowanym nie upoważnia do wykonywania czynności jedynie w wymiarze grupowym. Niemniej w pracy ukazano środki nadzorcze stosowane w odniesieniu do systemu ochrony oraz zrzeszenia zintegrowanego traktowanego jako całość organizacyjna.

Prawodawca przyznał KNF kompetencję do udzielania zgody na sporządzenie grupowego planu naprawy dla stron umowy systemu ochrony oraz umowy zrzeszenia zintegrowanego. Udzielenie zgody na sporządzenie grupowego planu naprawy stanowi wyjątek od reguły indywidualnego opracowywania planów naprawy. Analiza sposobu nadzoru sprawowanego w wymiarze grupowym wskazuje na różnice między systemem ochrony oraz zrzeszeniem zintegrowanym. Katalog środków nadzoru, do których zastosowania jest upoważniona KNF, jest znacznie ograniczony w przypadku stosunku zrzeszenia zintegrowanego.

Przepisy prawa krajowego różnicują wysokość wpłat z tytułu nadzoru bankowego pobieranych od banków tworzących zgrupowania solidarnościowe. Wobec uczestników systemu ochrony stosuje się ulgę w postaci obniżki wpłat z tytułu nadzoru bankowego. Podobna ulga nie została przewidziana *de lege lata* dla stron stosunku zrzeszenia zintegrowanego. Uczestnicy systemu ochrony korzystają także z uprawnienia do obniżki składki na obowiązkowy system gwarantowania depozytów, co nie dotyczy uczestników zrzeszenia zintegrowanego. Dokonane zróżnicowanie należy uznać za zasadne, biorąc pod uwagę, że z przepisów ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych można wywieść jedynie obowiązek umownego uregulowania zasad kontroli działalności uczestników zrzeszenia zintegrowanego. Kwestie dotyczące środków nadzoru wewnętrznego stosowanych w ramach zrzeszenia zintegrowanego pozostały poza zakresem normowania. Zasada samoregulacji w zrzeszeniu zintegrowanym jest więc realizowana w sposób skromniejszy niż w przypadku systemu ochrony, co wpływa na odmienne traktowanie uczestników tych zgrupowań. Niemniej ustawodawca powinien *de lege ferenda* odnieść się *expressis verbis* do przynależności do zrzeszenia zintegrowanego jako kryterium wpływającego na profil ryzyka banku, a w konsekwencji na możliwą obniżkę składek na obowiązkowy system gwarantowania depozytów.

Analiza przeprowadzona w pracy umożliwia zaproponowanie kolejnych postulatów *de lege ferenda*. Wydaje się, że w przypadku zarówno systemu ochrony, jak i zrzeszenia zintegrowanego – pomimo istnienia reguł samopomocy i samoregulacji – ustawodawca nie przewidział jednak obowiązku lojalności. Obowiązek ten powinien spoczywać na stronach umowy zgrupowania solidarnościowego. Instytucja centralna zarządzająca takim zgrupowaniem powinna zostać wyposażona w uprawnienie do wydawania zaleceń wobec uczestnika nieprzestrzegającego obowiązku lojalności. Zalecenia, pełniące funkcję dyscyplinującą, mogłyby być wzorowane na rozwiązaniach znanych fińskiemu porządkowi prawnemu, tj. na instrukcjach wydawanych przez instytucję centralną w przedmiocie zarządzania ryzykiem, ładu korporacyjnego i kontroli wewnętrznej lub przestrzegania zasad i polityki rachunkowości. Podejmowanie działań sprzecznych z celami zgrupowania, a więc zachowania nielojalne względem innych uczestników, powinno skutkować wypowiedzeniem umowy zgrupowania solidarnościowego. Uprawnienie to mogłoby *de lege ferenda* przysługiwać instytucji centralnej kierującej zgrupowaniem. Przyznanie uprawnienia instytucji centralnej do wypowiedzenia umowy zgrupowania solidarnościowego skutkowałoby w istocie możliwością pozbawienia uczestników przywileju spełniania określonych wymogów ostrożnościowych i sprawozdawczych jedynie w wymiarze grupowym. Oznaczałoby to powstanie obowiązku KNF polegającego na badaniu spełniania tych wymogów w wymiarze indywidualnym.

Jednocześnie należy rozważyć uregulowanie zakresu odpowiedzialności uczestników systemu ochrony za zobowiązania wynikające z gwarantowania płynności i wypłacalności innych uczestników. Utrata wypłacalności przez jednego lub kilku uczestników tego zgrupowania nie może powodować nadmiernego obciążania odpowiedzialnością prawidłowo funkcjonujących podmiotów. Przenoszenie się tych problemów może prowadzić do nieodwracalnych skutków dla sektora bankowości spółdzielczej. W związku z tym należy *de lege ferenda* zastanowić się nad przyznaniem instytucji centralnej dodatkowych uprawnień do stosowania środków nadzoru wewnętrznego wobec uczestników systemu ochrony, gdyż zgrupowanie solidarnościowe banków spółdzielczych nie może stać się strukturą, w której jeden uczestnik uzyska nadmierne korzyści, przekraczające możliwości finansowe pozostałych uczestników.

Tworzenie zgrupowania solidarnościowego, a także przystępowanie do istniejącego już zgrupowania wymaga niekiedy ujawnienia przez bank informacji objętych tajemnicą bankową. Ustawodawca powinien zwolnić bank z obowiązku zachowania w określonym zakresie tajemnicy bankowej na etapie negocjacji oraz zawierania umowy systemu ochrony albo umowy zrzeszenia zintegrowanego. Wnioskując *de lege lata*, należy stwierdzić, że obowiązujące prawodawstwo pomija sytuację, w której dany bank wyraża wolę utworzenia bądź przystąpienia do zgrupowania solidarnościowego. Należy zatem postulować *de lege ferenda* usunięcie tej luki wpływającej istotnie na prawa i obowiązki związane z pierwotnym lub pochodnym nabyciem statusu strony umowy systemu ochrony albo umowy zrzeszenia zintegrowanego.

Należy również postulować *de lege ferenda* przyjęcie minimalnej liczby założycieli i udziałowców instytucji centralnej, niezależnie od jej formy prawnej. Z uwagi na treść art. 113 ust. 7 lit. h) rozporządzenia Nr 575/2013, z którego wynika obowiązek szerokiego udziału instytucji kredytowych o zasadniczo jednolitym profilu działalności w systemie ochrony instytucjonalnej, przepisy prawa krajowego mogłyby wskazywać minimalną liczbę założycieli instytucji centralnej. Stanowiłoby to dodatkową gwarancję dla wierzycieli banków, w tym konsumentów, przesądzającą o trwałości struktury zgrupowania solidarnościowego i o bezpieczeństwie środków zdeponowanych na rachunkach prowadzonych przez uczestników tych zgrupowań. Tylko duża liczba banków spółdzielczych uczestniczących w zgrupowaniu solidarnościowym pozwala na zgromadzenie odpowiednio wysokich środków w ramach funduszu pomocowego zabezpieczającego te banki przed upadłością. Jednocześnie norma bezwzględnie obowiązująca, przewidująca minimalną liczbę stron stosunku systemu ochrony instytucjonalnej, stanowiłaby kryterium formalne, którego spełnienia mogłaby oczekiwać KNF. Niespełnienie kryterium liczbowego powodowałoby niedopuszczalność wydania przez ten organ decyzji o uznaniu tego systemu. Brak takiego kryterium może powodować chęć podważenia decyzji

o odmowie uznania systemu ochrony. Z uwagi na istotne znaczenie instytucji centralnej zgrupowania solidarnościowego – nie tylko dla jego uczestników, lecz także dla stabilności rynków finansowych – można również postulować nadanie dodatkowych kompetencji KNF. Chodzi tu o obowiązek zatwierdzenia projektu statutu instytucji centralnej zgrupowania solidarnościowego. Ustawodawca nie przyznał jednak uprawnienia KNF do udziału z mocy prawa w postępowaniu rejestracyjnym jednostki zarządzającej systemem ochrony. Wobec tego należy postulować *de lege ferenda*, aby KNF była dopuszczona *ipso iure* do udziału – obok jednostki zarządzającej podlegającej wpisowi do rejestru – w postępowaniu rejestrowym.

Unormowania dotyczące ustroju instytucji centralnej powinny zapewniać stabilność samej instytucji, a także rynku finansowego. W związku z tym należy postulować, aby minimalny kapitał własny takiej jednostki był na poziomie zapewniającym jej niezakłócone działanie w sytuacji wystąpienia zagrożenia upadłością kilku uczestników zgrupowania. Normy prawne o charakterze imperatywnym mogłyby więc określać *de lege ferenda* minimalny kapitał zakładowy instytucji centralnej. Oprócz szczegółowej regulacji funduszu dodatkowego, jakim jest fundusz pomocowy, o którym mowa w art. 22g ust. 1 oraz art. 22s ust. 1 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ustawodawca powinien określić minimalną wysokość kapitałów własnych o charakterze zasadniczym, tj. kapitału zakładowego i zapasowego w spółce akcyjnej oraz funduszu udziałowego i zasobowego w spółdzielni. W przypadku, kiedy środki zgromadzone w funduszu pomocowym nie wystarczyłyby na zapewnienie wypłacalności uczestnikom zgrupowania solidarnościowego zagrożonym upadłością, instytucja centralna będzie uprawniona rozporządzać środkami zgromadzonymi w kapitałach zasadniczych, których poziom zapewniałby taką możliwość. Kapitały własne o charakterze zasadniczym powinny bowiem pełnić funkcję gwarancyjną, a nie tylko założycielską.

Zauważone w pracy przykłady wadliwości legislacyjnej wyrażają się w niekompletności, a więc w braku zupełności i jednolitości regulacji podstawowych zagadnień wpływających na ochronę sytuacji finansowej uczestników systemu ochrony instytucjonalnej oraz zrzeszenia zintegrowanego. Analiza norm prawa krajowego wskazuje jednocześnie na pewne zaniechania legislacyjne. Dotyczą one przede wszystkim luk konstrukcyjnych w odniesieniu do zrzeszenia zintegrowanego, a w mniejszym stopniu do systemu ochrony. Tak oceniana treść aktów normatywnych nie chroni w sposób dostateczny interesu uczestników tych zgrupowań. Pomimo wskazanych mankamentów konstrukcję normatywną zgrupowania solidarnościowego należy postrzegać jako stosunek prawny zapewniający ochronę płynności i wypłacalności banków spółdzielczych oraz zapobieżenie ich upadłości, co sprzyja skutecznej ochronie interesu publicznego. Należy uznać, że dzięki możliwości powoływania zgrupowań solidarnościowych

w przyszłości będzie postępować dalsza integracja i rozwój banków spółdzielczych. Działania prawodawcze, w szczególności na poziomie krajowym, powinny być kontynuowane, co stwarza perspektywę badawczą. Wnioski przedstawione w pracy mogą zatem stanowić punkt odniesienia dla dalszych badań w przedmiocie normatywnej konstrukcji zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Moja aktywność naukowa obejmuje działalność publikacyjną, czynny udział w międzynarodowych i ogólnopolskich konferencjach naukowych, a także udział w krajowych i zagranicznych stażach naukowych. Prezentacja aktywności naukowej polega na omówieniu zainteresowań naukowych z uwzględnieniem wiodących obszarów badawczych zawartych w publikacjach i referatach.

Działalność naukową prowadzę przede wszystkim w ramach pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej nieprzerwanie od 2014 r.

W 2022 r. prowadziłem badania w Katedrze Prawa Finansowego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, realizując staż naukowy pod opieką prof. dr. hab. Pawła Borszowskiego w ramach Programu Staży Naukowych Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Ponadto badania naukowe prowadziłem w trakcie zagranicznych staży i wyjazdów badawczych.

Szczegółowa dokumentacja aktywności naukowej zawarta jest w załączniku nr 4 i obejmuje różne formy wypowiedzi naukowej, w tym 2 recenzowane monografie naukowe, 20 rozdziałów w monografiach naukowych, 8 redakcji monografii naukowych, 15 opublikowanych artykułów w czasopiśmie naukowych oraz 2 artykuły przyjęte do druku w czasopiśmie naukowych, 71 komentarzy do przepisów ustaw, 9 rozdziałów w podręcznikach i 3 rozdziały w innych materiałach akademickich, a także 6 sprawozdań z konferencji naukowych.

Podstawowe kierunki mojej aktywności naukowej, zróżnicowanej pod względem przedmiotowym, skupiają się na siedmiu głównych obszarach badawczych scharakteryzowanych w kolejnych punktach.

5.1. Aktywność naukowa w zakresie prawa bankowości spółdzielczej

Pierwszym obszarem mojej aktywności naukowej są badania obejmujące prawne zagadnienia funkcjonowania banków spółdzielczych. Oprócz monografii pt. *Zgrupowania solidarnościowe banków spółdzielczych. Konstrukcja normatywna*, stanowiącej osiągnięcie naukowe przedstawione wcześniej, na dorobek poświęcony bankom spółdzielczym składają się artykuły naukowe oraz komentarze do ustaw. Zagadnienia obejmujące prawo bankowości spółdzielczej stanowiły również przedmiot trzech referatów wygłoszonych przeze mnie podczas konferencji naukowych, w tym dwóch na konferencjach zagranicznych.

Badania w zakresie prawa bankowości spółdzielczej realizowałem w ramach grantu badawczego Narodowego Centrum Nauki Miniatura 3, nr rej.: 2019/03/X/HS5/00829, w ramach kierowanego przeze mnie projektu pt. „Systemy solidarnościowe banków spółdzielczych w porządkach prawnych państw Unii Europejskiej”. Ponadto działalność naukową w tym obszarze prowadziłem w ramach kierowanego przeze mnie projektu z zakresu edukacji ekonomicznej, finansowanego przez Narodowy Bank Polski, realizowanego na podstawie umowy nr NBP-DEW-WPE-AB-0662-0200-2021 od 15 listopada 2021 r. do 31 maja 2022 r.

Istotnym osiągnięciem badawczym jest opracowanie problemu tworzenia i aktualizowania grupowych planów naprawy przez banki spółdzielcze. Badania w tym zakresie zostały opublikowane w artykule pt. *Grupowy plan naprawy dla systemów solidarnościowych banków spółdzielczych* („Bezpieczny Bank” 2019, nr 1, s. 64–75, ISSN: 1429-2939). W artykule wykazałem, że istnienie systemów ochrony banków spółdzielczych powoduje konieczność zindywidualizowanego podejścia w zakresie uprawnień i obowiązków związanych z tworzeniem ich planów naprawy. Istotą grupowego planu naprawy jest ochrona zgrupowania solidarnościowego na wypadek znaczącego pogorszenia się jego sytuacji finansowej, zagrożenia stabilności finansowej, trudnej sytuacji makroekonomicznej lub innych zdarzeń mających negatywny wpływ na rynek finansowy. Grupowy plan naprawy to plan dla wszystkich banków związanych stosunkiem systemu ochrony bądź zrzeszenia zintegrowanego. Nie stanowi on zatem sumy pojedynczych planów naprawy banków tworzących zgrupowanie solidarnościowe. Pogorszenie się sytuacji finansowej wybranego banku, będącego częścią zgrupowania solidarnościowego, nie powoduje jeszcze obowiązku uruchomienia grupowego planu naprawy. Obowiązek wdrożenia scenariusza naprawy banku spółdzielczego spoczywa wówczas na jednostce zarządzającej zgrupowaniem solidarnościowym.

Istotnym osiągnięciem naukowym jest także autorstwo obszernej części komentarza do przepisów ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. W związku ze zmianami normatywnymi, które objęły sektor bankowości spółdzielczej, w ostatnich latach zaistniała potrzeba przygotowania kompleksowego komentarza do przepisów tej ustawy. W publikacji pt. *Ustawa o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Komentarz* (red. K. Osajda, B. Lackoroński, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023, ss. 380, ISBN: 978-83-8291-725-3) opracowałem samodzielnie komentarze odnoszące się do 45 przepisów, w tym do regulacji związanej z tworzeniem zrzeszenia banków spółdzielczych, zakresu czynności wykonywanych przez bank zrzeszający, tworzenia i funkcjonowania systemów ochrony oraz zrzeszeń zintegrowanych, a także przepisów dotyczących reorganizacji struktury bankowości spółdzielczej. W 22 komentarzach do przepisów regulujących systemy ochrony oraz zrzeszenia zintegrowane zostały częściowo wykorzystane wyniki badań ujęte w monografii pt. *Zgrupowania solidarnościowe banków spółdzielczych. Konstrukcja normatywna*, co zostało odpowiednio przywołane. Badania nad bankowością spółdzielczą zostały rozwinięte w opracowaniu pt. *Prawo bankowe. Komentarz* (red. K. Osajda, J. Dybiński, wyd. 1, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023, System Informacji Prawnej Legalis), na potrzeby którego przygotowałem szczegółowe komentarze do przepisów regulujących formę organizacyjno-prawną banku spółdzielczego, stosunków organizacyjnych w banku spółdzielczym, grupowego planu naprawy dla zgrupowania solidarnościowego oraz reguł kontroli wewnętrznej w banku spółdzielczym.

Kwestię zakończenia działalności banków spółdzielczych podjąłem w artykule pt. *Przejęcie banku zagrożonego upadłością przez przedsiębiorstwo publiczne* (przyjęty do druku, po uzyskaniu w pełni pozytywnych recenzji, w czasopiśmie „Państwo i Prawo” – publikacja nastąpi w 2023 r.). W opracowaniu odnoszę się do środka nadzorczego w postaci przejęcia banku, o którym mowa w przepisie art. 146b ust. 1 Prawa bankowego. Jak wskazano, środek ten powinien być stosowany jedynie wobec banków o marginalnym znaczeniu dla stabilności rynku finansowego. Chodzi tu przede wszystkim o banki spółdzielcze o niskich kapitałach własnych, które nie są uczestnikami zgrupowań solidarnościowych chroniących ich płynność i wypłacalność. W odniesieniu do banków spółdzielczych ustawodawca sformułował odrębne przesłanki wydania decyzji o przejęciu w ramach postępowania nadzorczego. Komisja Nadzoru Finansowego jest uprawniona wydać decyzję o przejęciu banku spółdzielczego po spełnieniu przynajmniej jednej z dwóch przesłanek. Pierwsza przesłanka związana jest z niewypełnieniem przez bank obowiązku polegającego na zawarciu umowy zrzeszenia, natomiast druga przesłanka dotyczy obniżenia funduszy własnych banku spółdzielczego poniżej minimalnego wymaganego

poziomu, tj. jednego miliona euro. Podjęcie decyzji w sprawie przejęcia banku jest dopuszczalne, jeżeli nie wpływa negatywnie na sytuację podmiotu przejmującego.

5.2. Aktywność naukowa w zakresie postępowania w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji

Szczególne miejsce wśród moich zainteresowań naukowych zajmuje postępowanie w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji. Badania prowadzone w obszarze obejmującym tę problematykę stanowią kontynuację zainteresowań powstałych i rozwijanych w związku z badaniami prowadzonymi w celu uzyskania stopnia naukowego doktora nauk prawnych. Efektem badań prowadzonych w tym obszarze jest autorstwo monografii naukowej oraz czterech artykułów naukowych i jednego rozdziału w monografii naukowej w języku polskim. Zagadnienia obejmujące kwestie związane z postępowaniem w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji stanowiły również przedmiot sześciu referatów wygłoszonych przeze mnie podczas konferencji naukowych, w tym dwóch na konferencjach zagranicznych.

Monografia zatytułowana *Środki przymusowej restrukturyzacji banku* (Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2018, ss. 308, ISBN: 978-83-812-8775-3) stanowi uzupełnioną i rozszerzoną o kolejne wątki badawcze rozprawę doktorską, obronioną z wyróżnieniem 15 listopada 2017 r. To pierwsze kompleksowe opracowanie dotyczące środków przymusowej restrukturyzacji banku w polskim porządku prawnym. Zaprezentowano tu w sposób kompleksowy analizę środków przymusowej restrukturyzacji umożliwiających przeprowadzenie reorganizacji banku krajowego bez konieczności wydatkowania na ten cel środków publicznych. Jak ustalono w pracy, przymusowa restrukturyzacja – w przeciwieństwie do sądowego postępowania upadłościowego – pozwala na szybkie i uproszczone pod względem proceduralnym przeprowadzenie zmian w strukturze kapitałowej i organizacyjnej banku znajdującego się w stanie zagrożenia upadłością. Monografia jest jedną z najczęściej cytowanych przez naukę i judykaturę publikacji z zakresu przymusowej restrukturyzacji.

Szczegółowe badania poświęcone problematyce postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji banków zaowocowały powstaniem opracowań artykułowych. Na szczególną uwagę w tym zakresie zasługują badania nad współdziałaniem organów sieci bezpieczeństwa finansowego w planowaniu przymusowej restrukturyzacji banków, które zostały opublikowane w pracy pt. *Współdziałanie organów sieci bezpieczeństwa finansowego w planowaniu przymusowej restrukturyzacji banków* („Przegląd Legislacyjny” 2019, nr 4, s. 17–33, ISSN: 1426-6989).

Dla praktyki stosowania prawa szczególnie istotna okazała się być praca pt. *Termin wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję o wszczęciu postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji. Glosa do postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego z 11.08.2020 r., II GZ 221/20* („Glosa” 2022, nr 1, s. 114–127, ISSN: 1233-4634). W glosowanym postanowieniu Naczelny Sąd Administracyjny nie dostrzegł istnienia zróżnicowania terminów do wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję w przedmiocie wszczęcia postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji przez poszczególne kategorie podmiotów posiadających legitymację skargową, co oceniono krytycznie. Naczelny Sąd Administracyjny błędnie uznał, że ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (dalej: BFG) wprowadziła jednolity wzorzec korzystania z uprawnienia do wniesienia skargi do sądu administracyjnego na decyzję o wszczęciu postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji. Sąd nie dostrzegł, że istnieją trzy kategorie podmiotów legitymowanych do wniesienia skargi na decyzję BFG o wszczęciu postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji banku. Są nimi: bank, podmioty, których interes prawny został naruszony decyzją BFG, a także prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców. Każdej z tych kategorii przyznano odmienne terminy wniesienia skargi do sądu administracyjnego oraz sposób ich obliczania. Stanowisko wyrażone w opracowaniu spotkało się z pozytywnym odbiorem w piśmiennictwie naukowym.

W ramach omawianych zainteresowań naukowych prowadziłem szczegółowe badania nad przesłankami wszczęcia postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji. W artykule pt. *Definiowanie zagrożenia upadłością jako podstawa wszczęcia postępowania w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji banku* („Monitor Prawa Bankowego” 2023, nr 7–8, ISSN: 2081-9021, przyjęty do druku po uzyskaniu pozytywnej recenzji; współautorka: A. Kowalska; udział własny: 50%) wskazano, że ujęcie zjawiska ekonomicznego w normatywną postać definicji legalnej zagrożenia upadłością zwiększa stopień precyzji przepisów ustawy o BFG, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji. Poprawna wykładnia terminu zagrożenia upadłością warunkuje legalność wszczęcia postępowania w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji banku. Pojęcie zagrożenia upadłością w rozumieniu przepisów wspomnianej ustawy ma przy tym szerszy zakres znaczeniowy, choć częściowo tożsamy, niż pojęcia o zbliżonym charakterze występujące w innych aktach prawnych. Ocena stanu zagrożenia upadłością, która warunkuje wszczęcie postępowania w sprawie przymusowej restrukturyzacji, pozostaje w kompetencji KNF, a przede wszystkim BFG.

Swoistym podsumowaniem wieloletnich badań w przedmiocie przymusowej restrukturyzacji jest artykuł pt. *Przejęcie banku zagrożonego upadłością przez przedsiębiorstwo publiczne* (przyjęty do druku, po uzyskaniu w pełni pozytywnych recenzji, w czasopiśmie „Państwo i Prawo” – publikacja nastąpi w 2023 r.). Przedmiotem artykułu jest ocena dopuszczalności przejęcia banku zagrożonego upadłością przez przedsiębiorstwo publiczne w świetle norm prawa unijnego i polskiego. Celem badawczym opracowania jest dogmatyczna analiza oraz uporządkowanie form przejęcia banku zagrożonego upadłością przez państwowe osoby prawne, a także jednostki organizacyjne kontrolowane korporacyjnie przez Skarb Państwa. W artykule wyróżnione zostały trzy formy przejęcia banku zagrożonego upadłością przez przedsiębiorstwo państwowe. Przejęcie banku może być wynikiem zastosowania środków przymusowej restrukturyzacji, środków nadzoru następczego bądź środków stabilizacji finansowej. W opracowaniu dokonano analizy wskazanych form przejęcia banku pod względem podmiotowym i przedmiotowym oraz zaproponowano szereg postulatów *de lege ferenda*.

5.3. Aktywność naukowa w zakresie publicznego prawa bankowego

Ostatnim nurtem zainteresowań w obszarze prawa bankowego są opracowania poświęcone szeroko pojętemu publicznemu prawu bankowemu, w tym przede wszystkim kompetencjom organów sieci bezpieczeństwa finansowego. W analizowanym obszarze działalności naukowej mieszczą się komentarze do ustaw, rozdziały w podręczniku akademickim, eksperytyzwy wykonane na zamówienie Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Zagadnienia obejmujące przywołane zagadnienia stanowiły również przedmiot dziesięciu referatów wygłoszonych podczas konferencji naukowych, w tym dwóch na międzynarodowych konferencjach naukowych.

Jeżeli chodzi o opracowania poświęcone problematyce publicznego prawa bankowego, szczególne miejsce zajmują analizy zawarte w komentarzu do ustawy Prawo bankowe. W opracowaniu *Prawo bankowe. Komentarz* (red. K. Osajda, J. Dybiński, wyd. 1, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2023, System Informacji Prawnej Legalis) jestem samodzielnym autorem komentarzy odnoszących się do 26 przepisów, w tym komentarza do przepisów regulujących fundamentalne zagadnienia dla prawa bankowego, takie jak np.: charakter prawny decyzji KNF; plany naprawy; umowa wsparcia finansowego w ramach holdingu bankowego; środki wczesnej interwencji, w tym instytucja kuratora banku oraz zarządu komisarycznego; współdziałanie KNF z właściwymi władzami nadzorczymi i Europejskim Urzędem Nadzoru Bankowego w przedmiocie stosowania środków wczesnej interwencji.

Na potrzeby podręcznika akademickiego pt. *Prawo finansowe* (red. A. Hanusz, wyd. II, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2021, ss. 669, ISBN: 978-83-7666-719-5) opracowałem dziewięć rozdziałów poświęconych publicznemu prawu bankowemu: *Ogólna charakterystyka prawa bankowego i status prawny banków*; *Narodowy Bank Polski jako centralny bank państwa*; *Komisja Nadzoru Finansowego jako organ nadzoru mikroostrożnościowego*; *Bankowy Fundusz Gwarancyjny jako organ gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji*; *Banki w formie spółki akcyjnej*; *Banki w formie spółdzielni*; *Bank Gospodarstwa Krajowego jako państwowy bank rozwoju*; *Działalność instytucji kredytowych i banków zagranicznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej*; *Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe*.

5.4. Aktywność naukowa w zakresie dogmatycznych aspektów podatku od niektórych instytucji finansowych

Szczególnym aspektem moich zainteresowań badawczych z zakresu prawa podatkowego jest podatek od niektórych instytucji finansowych. Ten obszar badań stanowi konsekwencję przyjętego przeze mnie założenia metodycznego, zgodnie z którym staram się poszukiwać związków między prawem podatkowym a prawem bankowym. Efektem badań prowadzonych w tym obszarze jest autorstwo czterech artykułów naukowych, wystąpienie na VI Kongresie Rynków Finansowych, a także krajowy staż naukowy realizowany w Katedrze Prawa Finansowego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Pierwszym opracowaniem w przedmiocie podatku od niektórych instytucji finansowych była glosa pt. *Stosunki zależności lub współzależności zakładu ubezpieczeń jako podmiotu podatku od niektórych instytucji finansowych. Glosa do wyroku NSA z dnia 29 stycznia 2019 r., II FSK 3243/18* („Orzecznictwo Sądów Polskich” 2019, nr 12, s. 131–141, ISSN: 0867-1850). W tym opracowaniu przyjąłem, że zakład ubezpieczeń – niezależnie od tego, czy działa w ramach struktury koncernowej – oblicza indywidualnie podstawę opodatkowania i kwotę wolną od opodatkowania. W przypadku, kiedy jest częścią struktury koncernowej, wysokość kwoty wolnej od opodatkowania może być proporcjonalnie rozdzielona na podmioty zależne lub współzależne, jeżeli są podatnikami podatku od niektórych instytucji finansowych. Podatnikiem jest zindywidualizowany zakład ubezpieczeń, nie zaś ich grupa.

W artykule zatytułowanym *Significant Worsening of the Bank's Financial Standing and the Tax on Certain Financial Institutions* („Studia Iuridica Lublinensia” 2019, vol. 28, no. 3, s. 89–99, ISSN: 1731-6375) przedmiotem opracowania jest analiza wpływu znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej banku na obowiązek uiszczania podatku od niektórych

instytucji finansowych. Ocena, że doszło do znaczącego pogorszenia sytuacji finansowej, powoduje powstanie obowiązków i uprawnień wobec banku na gruncie nie tylko prawa bankowego, lecz także prawa podatkowego. Z jednej strony po stronie banku powstaje obowiązek wdrożenia planu naprawy, z drugiej zaś bank uzyskuje uprawnienie w postaci zwolnienia z podatku od niektórych instytucji finansowych. Celem opracowania było udowodnienie twierdzenia, że zwolnienie z podatku od niektórych instytucji finansowych dotyczy tylko banków, które – ze względu na znaczące pogorszenie sytuacji finansowej – wdrożyły plany naprawy. Wykładnia przepisów ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych wymaga zatem uwzględnienia celu zwolnienia, którym jest przeciwdziałanie pogarszającej się sytuacji nierentownych podmiotów. Wyniki badań zawarte w artykule są często przywoływane przez przedstawicieli nauki.

Dogmatyczne aspekty podatku od niektórych instytucji finansowych zostały poruszone także w opracowaniu pt. *Podmiotowość w podatku od niektórych instytucji finansowych – glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 16.07.2019 r., II FSK 2233/17* („Glosa” 2022, nr 3, s. 81–94, ISSN: 1233-4634; współautorka: A. Kowalska; udział własny: 50%). W glosie udowodniono, że Naczelny Sąd Administracyjny błędnie uznał, iż instytucja pożyczkowa, która wypowiedziała umowy o kredyt konsumencki i jedynie egzekwuje od konsumentów należności odszkodowawcze wynikające z tych umów, nie jest podatnikiem podatku od niektórych instytucji finansowych. Niepoprawna subsumcja była wynikiem braku analizy charakteru podatku od niektórych instytucji finansowych, a także niezwyfikowania pojęcia instytucji pożyczkowej jako kredytodawcy oraz przedsiębiorcy. Instytucja pożyczkowa uzyskuje status podatnika podatku od niektórych instytucji finansowych w momencie rozpoczęcia działalności, tj. wpisu do rejestru instytucji pożyczkowych. Natomiast do utraty zdolności podatkowej dochodzi dopiero z chwilą zaprzestania działalności przez instytucję pożyczkową, ale przy jednoczesnym założeniu, że wyegzekwowane zostały już wszelkie należności z tego tytułu. Stanowisko przyjęte w glosie spotkało się z pozytywnym odbiorem w piśmiennictwie i judykaturze.

Cykl publikacji na temat podatku od niektórych instytucji finansowych wieńczy artykuł pt. *The Impact of Intra-Group Relations on the Amount of the Tax on Certain Financial Institutions* („Studia Iuridica Lublinensia” 2023, vol. 32, no. 2, s. 267–282, ISSN: 1731-6375). Opracowanie to powstało w ramach stażu naukowego realizowanego pod opieką prof. dr. hab. Pawła Borszowskiego w Katedrze Prawa Finansowego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Istota przedmiotu badań koncentrowała się na ocenie wpływu stosunków koncernowych łączących przedsiębiorców na wysokość podatku od niektó-

rych instytucji finansowych. Głównym celem artykułu była analiza sposobu definiowania stosunków koncernowych na tle reguł tworzenia definicji terminów prawnych. Brak odpowiedniego powiązania stosunków prawnych i faktycznych istniejących między przedsiębiorcami z normami prawa podatkowego – jak ustalono w pracy – może prowadzić do zróżnicowań o charakterze dyskryminacyjnym lub faworyzującym. W artykule podjęto próbę udowodnienia twierdzenia, że w świetle przepisów ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych istnieje problem uprzywilejowania koncernów, w których oprócz podmiotu krajowego, będącego podatnikiem, uczestnikiem jest podmiot mający siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Artykuł zawiera rekomendacje normatywne, które powinny wpłynąć na poprawę przepisów ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych. Pomimo tego, że to opracowanie dotyczy analizy dogmatycznej polskich przepisów prawa podatkowego, wnioski z niego wynikające mogą mieć uniwersalne znaczenie w odniesieniu do zasady równości rozumianej jako obowiązek jednakowego traktowania podmiotów znajdujących się w zbliżonej sytuacji, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących.

5.5. Aktywność naukowa w zakresie konstrukcji normatywnej korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych w podatkach dochodowych

Wśród zagadnień stanowiących przedmiot moich zainteresowań naukowych znajduje się problematyka korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych w podatkach dochodowych. Emanacją wskazanych zainteresowań jest cykl publikacji powiązanych tematycznie. Z uwagi na nowość tematyki badawczej problematyka korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych nie była wcześniej przedmiotem szerszych analiz.

Pierwsze opracowanie jest zatytułowane *Sposób rejestrowania przychodów i kosztów z działalności gospodarczej a korekta z tytułu wierzytelności nieuregulowanych* („Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2021, nr 2, s. 35–40, ISSN: 0137-5490). Celem artykułu było wykazanie, że korekta z tytułu wierzytelności nieuregulowanych zmienia sposób kwalifikowania przychodów i kosztów z działalności gospodarczej w świetle przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Obiektywną trudnością badawczą stała się ocena momentu, w którym powstaje

uprawnienie lub obowiązki dokonania korekty. Ocenie poddano zatem spójność przepisów regulujących stosunki prawne w przedmiocie korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych w podatkach dochodowych.

Na wspomniany cykl publikacji powiązanych tematycznie składa się artykuł pt. *Konstrukcja korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych w podatkach dochodowych* („Forum Prawnicze” 2022, nr 2, s. 55–63, 2081-688X). Opracowanie stanowi próbę zarysowania konstrukcji korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych w podatku dochodowym od osób fizycznych, podatku dochodowym od osób prawnych oraz zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. W pracy udowodniono, że konstrukcja korekty w niedostateczny sposób realizuje cel w postaci ograniczenia nieterminowego uiszczania zobowiązań cywilnoprawnych. Udowodnienie tak postawionej tezy badawczej wymagało odniesienia się do kilku zagadnień szczegółowych. Pierwszym z nich był wpływ korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych na sposób rejestrowania przychodów i kosztów z pozarolniczej działalności gospodarczej. W dalszej kolejności badaniu poddano normatywne przesłanki i ograniczenia dokonywania korekty. Artykuł zawiera rekomendacje normatywne, których uwzględnienie udoskonaliłoby konstrukcję korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych.

Cykl publikacji wieńczy artykuł pt. *Temporalny charakter dokonywania korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych w podatkach dochodowych* („Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2022, nr 2, s. 53–66, ISSN: 1734-803X). W opracowaniu przedstawiono ocenę długości terminu upoważniającego do dokonania korekty z tytułu wierzytelności nieuregulowanych, występującej w konstrukcji podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku dochodowego od osób prawnych oraz zryczałtowanego podatku dochodowego od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Powodem podjęcia badań były zmiany legislacyjne, jakie wprowadzono na skutek dekonstrukcji gospodarczej wywołanej pandemią Covid-19. Zmiany te polegały na skróceniu terminu uznania wierzytelności za nieuregulowaną. Opracowanie miało na celu udowodnienie tezy, że termin uznania wierzytelności za nieuregulowaną przyjęty w ustawach normujących opodatkowanie dochodu ma charakter dysfunkcyjny. W związku z tym w pracy porównano termin uznania wierzytelności za nieuregulowaną z przesłankami umożliwiającymi stwierdzenie stanu niewypłacalności dłużnika. Analiza przepisów przywołanych ustaw o podatkach dochodowych została więc odniesiona do przepisów ustawy Prawo upadłościowe oraz ustawy Prawo restrukturyzacyjne. Umożliwiło to ocenę spójności porządku prawnego w zakresie skutków opóźnień w regulowaniu świadczeń pieniężnych oraz sformułowanie postulatów *de lege lata* i *de lege ferenda*.

5.6. Aktywność naukowa w zakresie relacji prawa podatkowego i prawa prywatnego

W prowadzonych badaniach zajmowałem się związkami między prawem podatkowym a prawem prywatnym, co znajduje odzwierciedlenie w dwóch publikacjach naukowych, trzech redakcjach monografii naukowych oraz sześciu wystąpieniach konferencyjnych.

Na szczególną uwagę zasługuje opracowanie pt. *Wykładnia pojęć prawa cywilnego w rekonstrukcji norm prawa podatkowego a postulat spójności i pewności porządku prawnego* ([w:] *Zasada pewności w prawie podatkowym*, red. A. Kaźmierczyk, A. Franczak, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 101–112, ISBN: 978-83-8160-427-7). Celem pracy było określenie możliwości korzystania przez ustawodawcę z pojęć ukształtowanych na gruncie prawa prywatnego w rekonstrukcji norm prawa podatkowego. W takim przypadku dochodzi do przełamania dyrektywy bliskości systemowej. Przyjmuje się, że z uwagi na metodę i cel regulacji pojęcia prawne powinny być stosowane w obrębie tej gałęzi, w której występują. Nie jest jednak wykluczone, że zasięg pojęć prawnych może rozciągać się także na inne gałęzie prawa. Literatura przedmiotu nie dostrzegała dotychczas problemu przełamywania dyrektywy bliskości systemowej. Nauka apriorycznie uznawała możliwość stosowania pojęć prawa prywatnego w rekonstrukcji norm prawa podatkowego, choć należą one do innych dziedzin prawa. Ze względu na ubogi stan badań zagadnienie stosowania pojęć prawa prywatnego w rekonstrukcji norm prawa podatkowego wymagało odpowiedniego ujęcia i analizy, co zostało zawarte we wskazanym opracowaniu.

Drugim opracowaniem dotyczącym relacji prawa podatkowego i prawa prywatnego jest obszerna glosa pt. *Dopuszczalność stosowania w postępowaniu podatkowym domniemania faktycznego przynależności aktywów nabytych w czasie trwania wspólności ustawowej do majątku wspólnego. Glosa krytyczna do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z 27.03.2019 r., II FSK 908/17* („Przegląd Sądowy” 2021, nr 5, s. 98–112, ISSN: 0867-7255). Istotą problemu podjętego w tej pracy jest ocena dopuszczalności stosowania w postępowaniu podatkowym domniemania przynależności aktywów nabytych w czasie trwania wspólności ustawowej do majątku wspólnego. Konsekwencją powstania stosunku wspólności ustawowej jest kwalifikowanie praw nabytych przez jednego z małżonków do majątku wspólnego. Podstawą tej kwalifikacji jest prawidłowo przeprowadzone domniemanie faktyczne, a więc wnioskowanie o istnieniu faktów poszukiwanych na podstawie faktu lub zespołu powiązanych ze sobą faktów udowodnionych bądź niespornych. Naczelny Sąd Administracyjny w glosowanym wyroku przyjął tezę o niedopuszczalności użycia jakichkolwiek domniemań faktycznych w postępowaniu

niu podatkowym. Pomimo zupełności i niesprzeczności norm prawnych regulujących postępowanie podatkowe, Naczelny Sąd Administracyjny w glosowanym wyroku nie zastosował ich w sposób poprawny. Jak udowodniono, było to działanie *contra legem*, nieuwzględniające norm regulujących stosunek wspólności ustawowej.

Na dorobek w zakresie relacji prawa podatkowego i prawa prywatnego składa się również redakcja trzech monografii naukowych:

- 1) *Środki prawne ograniczające unikanie i uchylanie się od opodatkowania. Wybrane problemy (Legal Measures Against Tax Avoidance and Tax Evasion: Selected Issues)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2019, ss. 165, ISBN: 978-83-227-9232-2 (współredaktor: K. Cień)
- 2) *Przychody i koszty w ujęciu prawa podatkowego oraz bilansowego*, Wydawnictwo Naukowe ArchaeGraph, Łódź 2020, ss. 149, ISBN: 978-83-66035-80-5 (współredaktorzy: A. Lipińska, J. Piętka)
- 3) *Opodatkowanie spółek. Wybrane problemy*, Wydawnictwo Naukowe ArchaeGraph, Łódź 2022, ss. 135, ISBN: 978-83-67074-50-6 (współredaktor: T. Woźniak).

Wśród sześciu wystąpień konferencyjnych poświęconych problematyce relacji prawa podatkowego i prawa prywatnego na szczególną uwagę zasługują następujące referaty:

- 1) *The Problem of Qualifying Sales Revenues on Online Auction Portals According to Polish Regulations and Jurisprudence*, zaprezentowany na XIX International Conference Cyberspace 2021 (Faculty of Law, Masaryk University, 25–26 listopada 2021 r., Brno)
- 2) *Wpływ zaburzeń psychicznych strony na tok postępowania podatkowego w świetle orzecznictwa sądów administracyjnych*, zaprezentowany na III Krakowskiej Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Prawa Podatkowego pn. „Wykładnia prawa a ochrona słabszej strony stosunku podatkowoprawnego” (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, 21 czerwca 2022 r., Kraków)
- 3) *Bezpieczeństwo prowadzenia działalności gospodarczej a środki prawne przeciwdziałające wyłudzeniom skarbowym*, zaprezentowany na ogólnopolskiej konferencji naukowej pn. „Bezpieczeństwo prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce w świetle przepisów prawa podatkowego i wybranych regulacji prawa karnego” (Akademia Leona Koźmińskiego, 15 czerwca 2023 r., Warszawa).

5.7. Aktywność naukowa w zakresie prawa finansów publicznych, a w szczególności prawa finansów jednostek samorządu terytorialnego

Ostatnim obszarem badawczym jest prawo finansów publicznych, w tym przede wszystkim prawo finansów jednostek samorządu terytorialnego. Na dorobek w tym zakresie składa się publikacja jedenastu rozdziałów w monografiach naukowych w języku polskim oraz jednego artykułu naukowego w języku angielskim opublikowanego w czasopiśmie „Comparative Law Nihon University”, a także redakcja monografii naukowej pt. *Podatki i opłaty samorządowe. Aktualne problemy dogmatyczne i orzecznicze* (Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2016, ss. 130, ISBN: 978-83-7784-905-7; współredaktorzy: J. Barczak, A. Niezgoda). Ponadto zagadnienia dotyczące prawa finansów jednostek samorządu terytorialnego były przedmiotem trzech wystąpień konferencyjnych.

W zakresie prawa finansów jednostek samorządu terytorialnego wniosłem istotny wkład w powstanie monografii naukowej pt. *Źródła finansowania samorządu terytorialnego* (red. A. Hanusz, Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2015, ss. 468, ISBN: 978-83-264-9201-3). Jestem samodzielnym autorem dziewięciu spośród 23 rozdziałów tej monografii, w tym przede wszystkim rozdziałów poświęconych wybranym podatkom i opłatom samorządowym, a także rozdziału dotyczącego prawnych ograniczeń pozyskiwania środków zwrotnych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Jestem również współautorem rozdziału zatytułowanego *Podatkowy charakter opłaty planistycznej* opublikowanego w monografii naukowej pt. *Prawo finansowe wobec wyzwań XXI wieku (The Financial Law Towards Challenges of the XXI Century)* pod red. J. Glinieckiej, A. Drywy, E. Juchniewicza i T. Sowińskiego (Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2015, s. 287–300, ISBN: 978-83-7556-737-3; współautor: A. Hanusz; udział własny: 70%). Celem tej pracy było wykazanie, że opłata planistyczna – wbrew pojawiającemu się niekiedy w literaturze i orzecznictwie pogładowi – jest w istocie świadczeniem o charakterze podatkowym. W opracowaniu wskazano, że w konstrukcji opłaty planistycznej na plan pierwszy wybija się funkcja ewidencyjno-kontrolna. Poziom wpływów z tytułu opłaty planistycznej jest uzależniony od liczby czynności polegających na zbyciu nieruchomości objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Tak wąsko określony przedmiot opodatkowania sprawia, że opłata ta stanowi także wskaźnik koniunktury gospodarczej umożliwiający ewidencjonowanie rozmiarów procesów ekonomicznych zachodzących na rynku obrotu nieruchomo-

ściami. Obowiązek uiszczenia opłaty planistycznej przez podmioty odnoszące korzyść majątkową w związku ze zwiększeniem wartości nieruchomości może jednak nadawać jej pewne cechy regulacyjne.

Na wymiar badań prowadzonych nad prawem finansów jednostek samorządu terytorialnego wpływają również wystąpienia konferencyjne, a w szczególności referat pt. *Taxation of Real estates located in Road Lanes – Selected Issues*, zaprezentowany na Międzynarodowej Konferencji Naukowej pn. „The Condition of Public Finances in the EU and Their Future Perspectives (Faculty of Law, Pavel Jozef Šafárik University in Košice, 2–3 czerwca 2022 r., Koszyce).

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

6.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Osiągnięcia w zakresie dydaktyki obejmują szereg zajęć, które prowadziłem jako pracownik badawczo-dydaktyczny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. W ramach pracy dydaktycznej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej prowadziłem niżej wskazane wykłady, ćwiczenia, konwersatoria oraz seminaria, a także szkolenia i warsztaty. Dla prowadzonych przedmiotów opracowałem programy kształcenia oraz materiały dydaktyczne, w tym kazusy, zbiory orzecznictwa i prezentacje multimedialne.

Od roku akademickiego 2014/2015 zrealizowałem 4324 godziny wykładów, ćwiczeń i seminariów, przy ogólnej liczbie godzin ponadwymiarowych równej 2230.

Realizowane przeze mnie zajęcia otrzymywały wysokie oceny zarówno bezpośredniego przełożonego, jak i studentów (wyniki anonimowych ocen ankietowych studentów w przedziale 5,0–6,0 w skali od 1,0 do 6,0, gdzie 6,0 to ocena najwyższa). Za wyróżniającą się pracę dydaktyczną w 2022 r. Rektor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej nagrodił mnie dyplomem *Homo Didacticus*, przyznawanym nauczycielom akademickim, których studenci wyróżnili najwyższymi ocenami za pracę dydaktyczną.

Wykłady

Na kierunku prawo (studia stacjonarne) prowadzę/prowadziłem wykłady kierunkowe z przedmiotów: prawo bankowe (od 2019 r.), prawo bilansowe (od 2019 r.), prawo podatkowe (2017–2020).

Na kierunku prawo (studia niestacjonarne) prowadzę wykład podstawowy z przedmiotu prawo finansowe (od 2017 r.), a także wykłady kierunkowe z przedmiotów: prawo bankowe (od 2019 r.), prawo podatkowe (od 2018 r.) oraz postępowanie podatkowe (od 2017 r.).

Na kierunku prawno-biznesowym (studia stacjonarne i niestacjonarne) prowadzę/prowadziłem wykłady z przedmiotów podstawowych: podstawy prawa finansowego przedsiębiorców (od 2017 r.) oraz prawo podatkowe przedsiębiorców (2017–2020), a także wykłady z przedmiotów kierunkowych: podstawy publicznego prawa bankowego (od 2018 r.), skarbowe postępowania kontrolne (2018/2019), postępowanie podatkowe z udziałem przedsiębiorców (2019/2020) oraz prawne zagadnienia finansowania inwestycji przedsiębiorców (od 2020 r.).

Na kierunku prawno-menedżerskim (studia stacjonarne i niestacjonarne) prowadzę/prowadziłem wykłady z przedmiotów podstawowych: finansowanie działalności gospodarczej (od 2019 r.) oraz opodatkowanie działalności gospodarczej (2018–2020), a także z przedmiotu monograficznego usługi płatnicze w obrocie gospodarczym (od 2020 r.).

Na kierunku prawno-administracyjnym I st. (studia stacjonarne), do 2019 r. jako administracja I st., prowadziłem wykład z przedmiotu kierunkowego finanse jednostek samorządu terytorialnego (2018–2021), natomiast na kierunku prawno-administracyjnym II st. (studia stacjonarne), do 2020 r. jako administracja II st., prowadzę/prowadziłem wykłady z przedmiotów podstawowych: prawne regulacje nadzoru finansowego (od 2020 r.) oraz dochody samorządowe (od 2020 r.), a także z przedmiotu monograficznego – publiczne prawo bankowe (od 2017 r.). Na kierunku prawno-administracyjnym II st. (studia niestacjonarne) prowadziłem wykład z przedmiotu podstawowego – finanse publiczne i prawo finansowe (2017–2020).

W ramach pracy dydaktycznej na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej prowadziłem w roku akademickim 2017/2018 oraz 2018/2019 wykład z przedmiotu prawo podatkowe na studiach stacjonarnych II st. na kierunku matematyka w finansach, a w roku akademickim 2017/2018 dodatkowo konwersatorium z tego przedmiotu.

Studia podyplomowe

Od 2019 r. jestem wykładowcą na studiach podyplomowych pn. administracja publiczna na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, gdzie prowadzę wykład z przedmiotu finanse publiczne.

Od 2021 r. jestem sekretarzem i wykładowcą Podyplomowego Studium Prawa Podatkowego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, gdzie prowadzę wykłady z przedmiotów: zasady odpowiedzialności podatkowej, opodatkowanie przychodu i majątku oraz wszczęcie, prowadzenie i przerwanie postępowania podatkowego.

Ćwiczenia

Na kierunku prawo (studia stacjonarne) prowadzę/prowadziłem ćwiczenia z przedmiotu podstawowego prawo finansowe (2014–2018 oraz 2022/2023), a także z przedmiotów kierunkowych: postępowanie podatkowe (2014/2015, 2017/2018), prawo podatkowe (2015–2017), prawo bilansowe (2018/2019 oraz 2022/2023). Na kierunku prawo (studia niestacjonarne) prowadzę ćwiczenia z przedmiotu podstawowego – prawo finansowe (od 2021 r.).

Na kierunku administracja I st. (studia stacjonarne) prowadziłem ćwiczenia z przedmiotów: finanse publiczne i prawo finansowe (2014–2017), polskie i europejskie prawo podatkowe (2014/2015, 2016/2017). Ponadto prowadziłem ćwiczenia z przedmiotu finanse publiczne i prawo finansowe na kierunku administracja publiczna w Wydziale Zamiejscowym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Puławach (2014–2016).

Na kierunku prawno-biznesowym (studia stacjonarne) prowadziłem ćwiczenia z przedmiotu podstawy prawa finansowego przedsiębiorców (2015/2016, 2017/2018). Na kierunku prawno-biznesowym (studia niestacjonarne) prowadzę ćwiczenia z przedmiotu podstawy prawa finansowego przedsiębiorców (od 2022 r.).

Seminaria

Na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej od 2018 r. prowadziłem seminaria dyplomowe na kierunkach: prawno-biznesowym (studia stacjonarne i niestacjonarne), administracja I st. (studia stacjonarne) oraz bezpieczeństwo wewnętrzne I st. (studia stacjonarne). Ponadto współprowadziłem seminaria magisterskie na kierunku prawo (studia niestacjonarne).

Byłem promotorem 56 prac licencjackich, a także recenzentem 27 prac magisterskich i 6 prac licencjackich. W ramach Podyplomowego Studium Prawa Podatkowego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej prowadzę seminaria, gdzie byłem promotorem 9 prac dyplomowych.

Promotorstwo prac licencjackich – 56 prac według roku złożenia egzaminu dyplomowego:

2022

- 1) *Opodatkowanie spółek nieruchomościowych* (Magdalena Polit)
- 2) *Prawno-finansowe środki wspierania zatrudnienia pracowników* (Bohdana Mukoied)
- 3) *Zajęcia egzekucyjne świadczeń pieniężnych z rachunku bankowego* (Klaudia Cieliszak)
- 4) *Grunty, budynki i budowle związane z prowadzeniem działalności gospodarczej a podatek od nieruchomości w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i sądów administracyjnych* (Dominika Popielnicka)
- 5) *Normy kompetencyjne upoważniające do wydania decyzji o refundacji leków* (Magdalena Zamłyńska)
- 6) *Odpowiedzialność małżonków oraz konkubentów za zobowiązania podatkowe* (Aleksandra Chacińska)
- 7) *Opodatkowanie użytków rolnych i lasów zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej* (Aleksandra Madejska)
- 8) *Świadczenie usług finansowych w świetle ustawy o podatku od towarów i usług* (Aleksander Kowalczyk)
- 9) *Solidarny obowiązek podatkowy współwłaścicieli nieruchomości* (Patrycja Czerniak);
- 10) *Prawo do opodatkowania ryczałtem od dochodów spółek kapitałowych* (Mateusz Chaciewicz)
- 11) *Nierzetelne faktury a koszty uzyskania przychodów* (Kornelia Mańko)

2021

- 12) *Legalne i nielegalne sposoby prezentacji zadłużenia przez jednostki samorządu terytorialnego* (Piotr Przykaza)
- 13) *Przelew wierzytelności i subrogacja ustawowa w ujęciu prawa cywilnego oraz podatkowego* (Paulina Paterak)
- 14) *Obowiązki informacyjne instytucji finansowych w toku postępowania podatkowego, kontroli podatkowej oraz czynności sprawdzających* (Paweł Janik)
- 15) *Istota hipoteki jako prawnego zabezpieczenia wykonywania umowy kredytu w świetle orzecznictwa sądów* (Dominika Filipek)
- 16) *Wybrane bariery normatywne rozwoju sektora nowoczesnych usług finansowych* (Mariola Leszczyńska)

- 17) *Umowa kredytu hipotecznego oraz restrukturyzacja zadłużenia w przypadku braku możliwości spłaty przez kredytobiorcę* (Patrycja Zawadka)
- 18) *Blokada rachunku jako środek przeciwdziałania wykorzystywaniu instytucji finansowych do wyłudzeń skarbowych i prania pieniędzy* (Ewelina Kobińska)
- 19) *Prawa i obowiązki Narodowego Banku Polskiego jako pożyczkodawcy ostatniej instancji (lender of last resort)* (Patrycja Harcej)
- 20) *Prawne regulacje inwestycyjnego finansowania społecznościowego* (Julia Kobos)

2020

- 21) *Powierzenie wykonywania czynności bankowych a obowiązek zachowania tajemnicy bankowej* (Natalia Rozkres)
- 22) *Granice władztwa daninowego gminy w podatku od nieruchomości na przykładzie uchwał Miasta Puław* (Robert Wójcik)
- 23) *Leasing i kredyt jako źródło finansowania przedsiębiorstw* (Jakub Czerniak)
- 24) *Mechanizm podzielonej płatności jako środek prawny ograniczający unikanie oraz uchylanie się od opodatkowania* (Oliwia Kędziora)
- 25) *Misselling jako nieuczciwa praktyka rynkowa i środki prawne jej przeciwdziałające* (Natalia Puła)
- 26) *Opodatkowanie niepodzielonego zysku na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych* (Mikołaj Madej)
- 27) *Odpowiedzialność podatkowa małżonków* (Paulina Sokołowska)
- 28) *Status prawnofinansowy Agencji Mienia Wojskowego* (Paulina Janiszewska)
- 29) *Opodatkowanie przychodów osób fizycznych z umowy najmu* (Marta Czapla)
- 30) *Zbycie przedsiębiorstwa i jego dobrej renomy w świetle prawa prywatnego i podatkowego* (Aneta Chacia)
- 31) *Działalność komercyjnej galerii sztuki w ujęciu prawno-podatkowym* (Marta Niezgoda)
- 32) *Opodatkowanie przychodów osób prawnych z zysków kapitałowych w ujęciu prawa bilansowego i podatkowego* (Ewelina Jaroszuk)
- 33) *Środki wspierania innowacyjnej działalności gospodarczej na gruncie prawa podatkowego i bankowego* (Patrycja Mendel)
- 34) *Umowa cash pooling w ujęciu prawa podatkowego* (Patrycja Kramek)
- 35) *Upadłość konsumencka i jej wpływ na stabilność rynku finansowego* (Marta Sadło)
- 36) *Przeciwdziałanie zatorom płatniczym w ujęciu prawa handlowego, bilansowego i podatkowego* (Emilia Maciocha)

2019

- 37) *Hipoteka przymusowa jako sposób zabezpieczenia wykonania zobowiązań podatkowych* (Agnieszka Pełka)
- 38) *Prawa i obowiązki użytkownika i dostawcy usług płatniczych* (Agata Sikorska)
- 39) *Prawa i obowiązki Inspekcji Transportu Drogowego w zakresie poboru opłat w ramach systemu Viatoll* (Damian Ulidowski)
- 40) *Finansowanie obrony narodowej* (Jakub Styś)
- 41) *Prawa i obowiązki stron umowy kredytu hipotecznego* (Oliwia Krupczak)
- 42) *Odpowiedzialność podatkowa i karna za wyłudzenia skarbowe* (Tomasz Łuszczak)
- 43) *Hipoteka ustanawiana na nieruchomości jako prawo rzeczowe zabezpieczające wierzytelność* (Szymon Szereda)
- 44) *Środki prawne ograniczające wykorzystanie instrumentów finansowych w celu unikania opodatkowania* (Łukasz Wociór)
- 45) *Konstrukcja korekty z tytułu wierzytelności nieściągalnych w rozliczeniu podatku od towarów i usług* (Patryk Basak)
- 46) *Skutki podatkowe obrotu instrumentami pochodnymi* (Bartłomiej Borsuk)
- 47) *Prawne skutki obrotu walutami wirtualnymi* (Maciej Bzymek)
- 48) *Ocena zdolności kredytowej przedsiębiorcy* (Martyna Maciejewska)
- 49) *Cywilne i podatkowe skutki umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie* (Szymon Przybylski)
- 50) *Policja jako organ postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa skarbowe i gospodarcze* (Paulina Czubacka)
- 51) *Walka z przestępczością przemytniczą towarów* (Patryk Bielak)
- 52) *Bank krajowy jako instytucja obowiązana do przeciwdziałania praniu pieniędzy* (Andrzej Łukasik)
- 53) *Opodatkowanie dochodów z pracy najemnej w międzynarodowym prawie podatkowym* (Natalia Szawarska)

2018

- 54) *Uprawnienia i obowiązki stron umowy o kartę płatniczą* (Paulina Sochal)
- 55) *Uprawnienia i obowiązki konsumenta jako strony umowy kredytu konsumenckiego* (Agata Margol)
- 56) *Konstrukcja prawna stosunku ochrony gwarantowania depozytów* (Katarzyna Kowalska)

Szkolenia i warsztaty

W dniu 19 listopada 2014 r. poprowadziłem szkolenie pn. „Podatki, zrób to sam. Podstawy opodatkowania przedsiębiorców w Polsce”, zorganizowane w ramach Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości 2014.

W dniu 25 września 2020 r. na zaproszenie Rady Izby Komorniczej w Lublinie przeprowadziłem szkolenie pn. „Działalność komornika a kwestie podatkowe”, którego adresatami byli komornicy oraz asesory komorniczy.

W dniu 9 czerwca 2021 r. na zaproszenie Europejskiego Stowarzyszenia Studentów Prawa ELSA Poland poprowadziłem warsztat z prawa finansowego w ramach projektu pn. „Powtórki przedsesyjne z ELSA Lublin”.

W dniu 18 października 2021 r. na zaproszenie Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB przeprowadziłem szkolenie pn. „Typologia zgrupowań solidarnościowych banków spółdzielczych w wybranych porządkach prawnych państw Unii Europejskiej”, którego adresatami byli pracownicy systemu ochrony instytucjonalnej banków spółdzielczych i zrzeszających.

W dniu 23 marca 2023 r. na zaproszenie Studenckiego Koła Naukowego Prawa Podatkowego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej poprowadziłem warsztaty pisanie pracy naukowej pn. „Jak napisać dobry referat?”.

W dniu 7 czerwca 2023 r. na zaproszenie Studenckiego Koła Naukowego Prawa Podatkowego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej poprowadziłem warsztaty z zakresu prawa podatkowego pn. „ReTaxes – Podatki przychodowe i majątkowe”.

Praca dydaktyczna w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury

Od 2021 r. prowadzę zajęcia na aplikacji sędziowskiej z przedmiotu prawo podatkowe. Do moich kompetencji należy także opracowanie kasusów, materiałów orzeczniczych oraz zagadnień problemowych dla aplikantów sędziowskich z zakresu prawa podatkowego. W Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury prowadzę zajęcia polegające na analizie kasusów, orzecznictwa oraz istotnych zagadnień podatkowych.

Przeprowadzone przeze mnie zajęcia były wysoko oceniane przez aplikantów w anonimowych ankietach ewaluacyjnych. W skali ocen od 1 do 6 uzyskałem następujące oceny: w 2021 r. - 5,781; a w 2022 r. – 5,62.

6.2. Osiągnięcia organizacyjne

Funkcje na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS)

W ramach pracy na Wydziale Prawa i Administracji UMCS:

- 1) od 2014 r. pełnię funkcję sekretarza Katedry Prawa Finansowego UMCS
- 2) w latach 2015–2020 byłem członkiem komisji promocji Wydziału Prawa i Administracji UMCS
- 3) od 2017 r. pełnię funkcję opiekuna Studenckiego Koła Naukowego Prawa Podatkowego UMCS, a także opiekuna grupy badawczej ds. oceny środków przeciwdziałania wykorzystywania podmiotów rynku finansowego do wyłudzeń skarbowych i prania pieniędzy (od 2020 r.) oraz grupy badawczej ds. oceny wpływu zaburzeń psychicznych strony na przebieg postępowania podatkowego (od 2022 r.)
- 4) od 2020 r. pełnię funkcję sekretarza Podyplomowego Studium Prawa Podatkowego UMCS
- 5) od 2023 r. pełnię funkcję koordynatora technicznego ramowej umowy o współpracy między UMCS a Ministerstwem Finansów
- 6) od 2023 r. jestem członkiem Zespołu ds. zmian programowych na kierunku prawo na Wydziale Prawa i Administracji UMCS.

Organizacja konferencji naukowych i innych wydarzeń

Pełniłem funkcję przewodniczącego komitetu naukowego bądź organizacyjnego czterech ogólnopolskich konferencji naukowych:

- 1) VI Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. „Środki prawne ograniczające unikanie i uchylanie się od opodatkowania”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 20 kwietnia 2018 r., Lublin – przewodniczący Komitetu Naukowego i Organizacyjnego
- 2) VII Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. „Przychody oraz koszty według prawa podatkowego i bilansowego”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 5 kwietnia 2019 r., Lublin – przewodniczący Komitetu Naukowego i Organizacyjnego
- 3) VIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. „Opodatkowanie spółek”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 16 kwietnia 2021 r., Lublin – przewodniczący Komitetu Naukowego

- 4) IX Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. „Wyludzenia skarbowe – formy przeciwdziałania w prawie podatkowym, prawie karnym skarbowym i prawie rynków finansowych”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 14 kwietnia 2023 r., Lublin – przewodniczący Komitetu Naukowego.

Ponadto byłem członkiem komitetów organizacyjnych bądź naukowych ośmiu ogólnopolskich konferencji naukowych oraz jednej międzynarodowej konferencji naukowej:

- 1) Międzynarodowa Konferencja pn. „Aktualne problemy konstytucyjne Polski i Włoch”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie, 21 września 2012 r., Lublin – członek Komitetu Organizacyjnego
- 2) VIII Ogólnopolski Zjazd Kół Naukowych przy Wydziałach Prawa i Administracji pn. „Prawo sądowe w czasach przemian. Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 14–15 marca 2013 r., Lublin – członek Komitetu Organizacyjnego, koordynator organizacji konferencji
- 3) III Zjazd Studentów Administratywistów pn. „Prawno-administracyjne ograniczenia podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 15–16 marca 2013 r., Lublin – członek Komitetu Organizacyjnego, koordynator organizacji konferencji
- 4) Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. „E-administracja – szanse i zagrożenia”, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 24 maja 2013 r., Lublin – członek Komitetu Organizacyjnego
- 5) Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. „Współczesne problemy prawa publicznego”, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, 6 lipca 2013 r., Lublin – członek Komitetu Organizacyjnego
- 6) IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. „Podatki i opłaty samorządowe. Aktualne problemy dogmatyczne i orzecznicze”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 8 stycznia 2016 r. Lublin – członek Komitetu Naukowego i Organizacyjnego, moderator panelu konferencyjnego
- 7) V Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. „Zabezpieczenia zobowiązań podatkowych”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 6 maja 2016 r., Lublin – członek Komitetu Naukowego
- 8) Konferencja Studencko-Doktorancka pn. „Opodatkowanie umów w działalności gospodarczej”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 13 stycznia 2017 r., Lublin – członek Komitetu Organizacyjnego

- 9) I Ekspertskie Seminarium Prawa Finansowego pn. „Teoretyczne konsekwencje realizacji projektu BEPS dla polskiego i międzynarodowego prawa podatkowego”, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 20 października 2017 r., Lublin – członek Komitetu Organizacyjnego.

W 2019 r. zorganizowałem wizytę naukową prof. Mitsuaki Usui, emerytowanego profesora Tokyo University of Science, wykładowcy w Graduate School of Law Meiji University w Tokio, a także prof. Toshiyoshi Kashiwazaki, profesora Graduate School of Innovation Studies Tokyo University of Science, przewodniczącego Japan Association of Public Finance Law, którzy przebywali w Polsce w dniach 2–8 listopada 2019 r. na zaproszenie Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego prof. dr. hab. Marka Zirk-Sadowskiego.

Jestem członkiem trzech organizacji naukowych: The Society of International Economic Law (SIEL), Polskiego Stowarzyszenia Ekonomicznej Analizy Prawa (PSEAP) oraz The International Society of Public Law (ICON Society).

Od 2022 r. uczestniczę w programie europejskim European Cooperation in Science & Technology (COST Association), COST Action CA20123, Intergovernmental Coordination from Local to European Governance (IGCOORD), Working Groups 5: *Data, mixed methods and training courses*.

Członkostwo w komitetach redakcyjnych czasopism naukowych oraz recenzowanie

W ramach działalności organizacyjno-naukowej jestem członkiem komitetów redakcyjnych następujących czasopism naukowych:

- 1) „Studia Iuridica Lublinensia”, ISSN: 1731-6375, e-ISSN: 2449-8289 – redaktor ds. popularyzacji czasopisma
- 2) „Financial Law Working Papers”, ISSN: 2658-0284 – redaktor naczelny
- 3) „Przegląd Prawa Administracyjnego”, ISSN: 2545-2525, e-ISSN: 2657-8832 – redaktor tematyczny
- 4) „Fiat Justisia: Jurnal Ilmu Hukum”, ISSN: 1978-5186, e-ISSN: 2477-6238 – członek Komitetu Redakcyjnego
- 5) „International Journal of Legal and Social Order”, ISSN: 2810-4188, e-ISSN: 2821-4161 – członek Komitetu Redakcyjnego.

Ponadto pełniłem i/lub pełnię funkcję recenzenta w czasopismach naukowych:

- 1) „Studenckie Zeszyty Naukowe”, ISSN: 1506-8285, e-ISSN: 2449-8262 (od 2015 r. wykonanych 31 recenzji artykułów naukowych)
- 2) „Financial Law Review”, e-ISSN 2299-6834 (w 2018 r. wykonana jedna recenzja artykułu naukowego)
- 3) „Internetowy Przegląd Prawniczy Towarzystwa Biblioteki Słuchaczy Prawa”, ISSN:1689-9601 (w 2018 r. wykonanych pięć recenzji artykułów naukowych)
- 4) „Przegląd Prawa Administracyjnego”, ISSN: 2545-2525, e-ISSN: 2657-8832 (od 2019 r. wykonane trzy recenzje artykułów naukowych oraz jedna recenzja glosy)
- 5) „Roczniki Nauk Prawnych KUL”, ISSN 1507-7896, e-ISSN 2544-5227 (od 2021 r. wykonane dwie recenzje artykułów naukowych)
- 6) „Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie”, ISSN 1899-7694, e-ISSN 2719-7379 (od 2021 r. wykonane cztery recenzje artykułów naukowych)
- 7) „Paragraf. Studia z Prawa i Administracji”, ISSN 2956-3747 (od 2023 r. wykonana jedna recenzja artykułu naukowego)
- 8) „Studia Iuridica Lublinensia” ISSN: 1731-6375, e-ISSN: 2449-8289 (od 2023 r. wykonana jedna recenzja artykułu naukowego).

6.3. Osiągnięcia popularyzujące naukę

Od 2021 r. wchodzę w skład zespołu przygotowującego Akademię Prawa Podatkowego. Wydarzenie odbywa się corocznie (2021, 2022, 2023) i jest skierowane do studentów oraz praktyków prawa z całej Polski. Akademia Prawa Podatkowego to cykl spotkań ze specjalistami (doradcami podatkowymi, sędziami Naczelnego Sądu Administracyjnego, pracownikami Krajowej Administracji Skarbowej, a także prokuratury). Celem wydarzenia organizowanego przez Studenckie Koło Naukowe Prawa Podatkowego UMCS, którego jestem opiekunem, jest rozpowszechnianie wiedzy o prawie podatkowym materialnym i procesowym oraz o prawie bilansowym.

W celu popularyzacji badań naukowych oraz współpracy naukowej ze studentami i doktorantami prowadzę stronę internetową i media społecznościowe Katedry Prawa Finansowego UMCS, a także czasopisma „Studia Iuridica Lublinensia”.

Od 2022 r. wchodzę w skład zespołu przygotowującego Ogólnopolski Konkurs Wiedzy o Prawie Podatkowym organizowany przez Studenckie Koło Naukowe Prawa Podatkowego UMCS oraz Katedrę Prawa Finansowego UMCS.

W dniu 30 lipca 2022 r. udzieliłem serwisowi prawo.pl wywiadu podsumowującego badania na temat wpływu zaburzeń psychicznych strony na przebieg postępowania podatkowego (W. Moczydłowska, *Zły stan zdrowia psychicznego to czasem za mało, by uniknąć kary za niezapłacony podatek*, 30.07.2022, <https://www.prawo.pl/podatki/zly-stan-zdrowia-psychicznego-a-odpowiedzialnosc-za-rozliczenia,516452.html>).

W dniu 13 września 2022 r. poprowadziłem wykład pn. „Prawna ochrona konsumenta na rynku finansowym” w ramach XVIII Lubelskiego Festiwalu Nauki. Celem było przedstawienie wybranych środków prawnych chroniących konsumenta w stosunkach z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność na rynku finansowym, w szczególności bankami, instytucjami pożyczkowymi, instytucjami płatniczymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie obrotu instrumentami finansowymi. W dniu 13 czerwca 2023 r. mój projekt pn. „Rozpatrywanie reklamacji przez podmioty rynku finansowego i ochrona ich klientów sprawowana przez Rzecznika Finansowego oraz inne organy administracji publicznej” został włączony do programu XIX Lubelskiego Festiwalu Nauki.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1–6 wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej

W czasie pracy jako pracownik badawczo-dydaktyczny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej otrzymałem następujące nagrody:

- 1) nagroda indywidualna V stopnia Rektora UMCS za wyróżniającą się pracę na rzecz uczelni (2022)
- 2) nagroda indywidualna III stopnia Rektora UMCS za wyróżniającą się pracę doktorską (2017)
- 3) dyplom *Homo Didacticus* za wyróżniającą się pracę dydaktyczną w semestrze letnim roku akademickiego 2021/2022.

Z uwagi na osiągnięcia w nauce i wyróżniające się wyniki badań otrzymałem stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2013), stypendium Prezydenta Miasta Lublin (2014) oraz stypendium Marszałka Województwa Lubelskiego (2014). Otrzymałem również na podstawie decyzji Dziekana Wydziału Prawa i Administracji UMCS dwa granty wewnętrzne w ramach dotacji służącej rozwojowi młodych naukowców (decyzja nr 14/M/2018 z dnia 25 lipca 2018 r. oraz decyzja nr 5/M/2019 z dnia 20 maja 2019 r.).

Ponadto jestem laureatem grantu badawczego Narodowego Centrum Nauki w ramach konkursu Miniatura 3, nr rej.: 2019/03/X/HS5/00829, a także projektu z zakresu edukacji ekonomicznej finansowanego przez Narodowy Bank Polski, realizowanego realizowany na podstawie umowy nr NBP-DEW-WPE-AB-0662-0200-2021.

W XIX edycji Konkursu na najlepszą pracę badawczą z zakresu spółdzielczości organizowanego przez Krajową Radę Spółdzielczą monografia mojego autorstwa pt. *Zgrupowania solidarnościowe banków spółdzielczych. Konstrukcja normatywna* (Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2022, ss. 552, ISBN: 978-83-8291-033-9) zdobyła I nagrodę w kategorii prace doktorskie i habilitacyjne.

Od 2018 r. pełnię funkcję stałego egzaminatora w Komisji Egzaminacyjnej przeprowadzającej egzaminy dla kandydatów na biegłych rewidentów. W ramach tej funkcji jestem odpowiedzialny za przygotowanie pytań testowych oraz pytań otwartych z zakresu prawa podatkowego.

Od 2021 r. pełnię funkcję eksperta Komisji Budżetu i Finansów Publicznych oraz Komisji Ustawodawczej Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. W tym czasie sporządziłem trzy ekspertyzy prawne:

- 1) *Model i procedury przejęcia banku w ramach przymusowej restrukturyzacji w świetle prawa krajowego i unijnego*, OE-324, Warszawa 2021, ss. 18
- 2) *Dopuszczalność stworzenia mechanizmu rekompensującego dla inwestorów nieprofesjonalnych, w tym obligatariuszy, w świetle polskiego porządku prawnego*, OE-369, Warszawa 2021, ss. 23
- 3) *Wzmocnienie bezpieczeństwa rynku finansowego i integralności nadzoru finansowego – propozycje zmian normatywnych*, OE-404, Warszawa 2022, ss. 28.

Ponadto jestem autorem opinii i ekspertyz dla Urzędu KNF oraz Spółdzielczego Systemu Ochrony SGB z siedzibą w Poznaniu, a także współautorem raportu badawczego wykonanego na zamówienie Związku Banków Polskich.

(podpis wnioskodawcy)